

Tilstandsrapport

Vidaregåande opplæring
2014/15

Innhald

Innleiing	2
Samandrag	3
Mål og strategi	6
Nøkkeltal	9
Auka læringsutbytte og fullføring	12
Gjennomføring i vidaregåande opplæring	13
Auka læringsutbytte	22
Gjennomføring i læretida	24
Tiltak på fleire arenaer for å auke gjennomføringa	31
Læringsmiljø	33
Pedagogiske innsatsområde for å auke gjennomføringa	37
Spesialpedagogisk arbeid	42
Vidaregåande opplæring for vaksne	44
Vedlegg	46

Innleiing

Etter opplæringslova § 13-10 pliktar alle kommunar og fylkeskommunar å utarbeide ein årleg rapport om tilstanden i opplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø. Rapporten skal drøftast av skuleeigar, som i Hordaland fylkeskommune er Fylkestinget. Målet er at tilstandsrapporten skal vere eit godt grunnlag for vurdering, debatt og dialog, og gi skuleeigar eit godt grunnlag for kvalitetsutvikling.

Arbeidet med kvalitet i den vidaregåande opplæringa i Hordaland fylkeskommune er forankra i system for verksemdbasert vurdering (VBV). I styringsdokumentet finn vi hovudmålet for den vidaregåande opplæringa:

Auka læringsutbytte og fullføring

For skuleåra 2013-2015 har følgjande tre tiltaksområde hatt særskilt merksemd:

- Klasseleiing
- Vurdering for læring
- Bruk av IKT i læringsarbeidet

I tillegg til å omtale læringsresultat, fråfall og læringsmiljø, er rapporten bygd ut med dei prioriterte tiltaksområda klasseleiing, vurdering for læring og bruk av IKT i læringsarbeidet, spesialpedagogisk arbeid og vidaregåande opplæring for vaksne. Som vedlegg ligg ei samla oppstilling over tiltak som er sett i verk for å redusere fråfall og auke gjennomføringa i vidaregåande opplæring i Hordaland.

Datagrunnlag, kjelder og omgrep

Tilstandsrapporten er delt inn i kapittel etter tema. Til grunn for rapporten ligg ulike datakjelder, dokumentasjon, kunnskap og faglege vurderingar frå tilsette på skulane og i opplæringsavdelinga. Dei kvantitative tala i rapporten bygger på data frå Skoleporten, SSB, Vigo og analyseverktøyet PULS.

Under følgjer ein kort presentasjon av tre viktige kjelder: Skoleporten, Elevundersøkinga og rapportering frå skulane.

Skoleporten

Skoleporten er ein sentral del av Utdanningsdirektoratet sitt kvalitetsvurderingssystem. Målet med systemet er at skular og skuleeigar skal få lett tilgang til relevant og påliteleg informasjon til det lokale kvalitetsvurderingssystemet, jf. opplæringslova § 13-10 og forskrift om verksemdbasert vurdering. Skoleporten inneheld data om læringsutbytte, læringsmiljø, gjennomføring i vidaregåande opplæring, ressursar og skulefakta.

Elevundersøkinga

Gjennom Elevundersøkinga får elevane moglegheit til å seie kva dei meiner om høve som er viktig for trivsel og læring på skulen. Undersøkinga er eit viktig verktøy for vidareutvikling og kvalitetssikring av læringsmiljøet på skulen og inngår som ein sentral del av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet. Elevundersøkinga blir gjennomført kvart år og er obligatorisk for Vg1. Mange skular vel også å gjennomføre undersøkinga for elevar på Vg2 og Vg3.

Ein kan lese meir om Elevundersøkinga på skoleporten.udir.no.

Følgjande forkortingar blir nytta i rapporten

Utdanningsprogram	
Kode	Beskriving
ID	Idrettsfag
MDD	Musikk, dans og drama
ST	Studiespesialisering
PB	Påbygging til generell studiekompetanse
MK	Medier og kommunikasjon
BA	Bygg- og anleggsteknikk
TIP	Teknikk og industriell produksjon
EL	Elektrofag
NA	Naturbruk
RM	Restaurant- og matfag
HO	Helse- og oppvekstfag
SS	Service og samferdsel
DH	Design og handverk
Trinn	
Kode	Beskriving
Vg1	Vidaregåande trinn 1
Vg2	Vidaregåande trinn 2
Vg3	Vidaregåande trinn 3

Rapportering frå skulane

Skulane skal i følgje forskrift til opplæringslova § 2-1 jamleg vurdere i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsett i Læreplanverket og Kunnskapsløftet.

Alle skulane leverer kvart år ein tilstandsrapport til opplæringsavdelinga som ein del av VBV-systemet. Dei skulevise tilstandsrapportane skal innehalde rapportering på måloppnåing og korleis skulen vurderer si utvikling i høve til eigne målsettingar og dei prioriterte tiltaksområda i styringsdokumentet.

Hovudmålet med tilstandsvurderingsarbeidet er at skulane sjølve skal få betre grunnlag for å evaluere og planlegge sitt eige utviklingsarbeid. I tillegg er desse tilstandsrapportane ei viktig kjelde til kunnskap på skuleeigarnivå om utfordringar og arbeid med pedagogisk utvikling på skulane. Tilstandsrapportane går inn som ein integrert del av den kvalitative vurderinga i denne rapporten.

Samandrag

Etter opplæringslova § 13-10 pliktar alle kommunar og fylkeskommunar å utarbeide ein årleg rapport om tilstanden i opplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø. Rapporten skal drøftast av skuleeigar, som i Hordaland fylkeskommune er Fylkestinget. Målet er at tilstandsrapporten skal vere eit godt grunnlag for vurdering, debatt og dialog, og gi skuleeigar eit godt grunnlag for kvalitetsutvikling.

I tillegg til å omtale læringsresultat, fråfall og læringsmiljø, er rapporten bygd ut med dei prioriterte tiltaksområda klasseleiing, vurdering for læring og bruk av IKT i læringsarbeidet, spesialpedagogisk arbeid og vidaregåande opplæring for vaksne.

Til grunn for rapporten ligg ulike datakjelder, dokumentasjon, kunnskap og faglege vurderingar frå tilsette på skulane og i opplæringsavdelinga. Dei kvantitative tala i rapporten bygger på data frå Skoleporten, SSB, Vigo og analyseverktøyet PULS.

Auka læringsutbytte og fullføring er hovudmålet for den vidaregåande opplæringa i Hordaland fylkeskommune. All pedagogisk verksemd ved skulane skal bygge opp under hovudmålet. Frå klasserom og verkstad til kontor og andre arenaer skal vi følgje opp kva elevane skal lære, vite kva dei har lært og kva ein gjer når dei ikkje lærer det som er forventa til ulike tidspunkt. Det er sett inn styrka innsats for betre gjennomføring gjennom:

- Tidleg og systematisk innsats for å identifisere elevar som står i fare for å ikkje fullføre.
- Tett oppfølging og tilpassa opplæring med fokus på meistring og motivasjon.

Gjennomføring over fem år

Den nasjonale satsinga Ny GIV starta i 2010, kor hovudmålet var å få fleire ungdomar til å fullføre og bestå vidaregåande opplæring. Det blei i samband med prosjektet utarbeidd eit indikatorsett for å vurdere tilstand og måloppnåing i arbeidet med å auke gjennomføringa. Ein av desse var *gjennomføring*, som viser prosentdel ungdomar som fullfører og består opplæringa innan fem år etter at dei begynte i vidaregåande opplæring.

For kullet som starta på Vg1 første gong i 2009, er det totalt 69,5 % av elevane i dei offentlege vidaregåande skulane i Hordaland som har fullført med vitnemål eller fag-/sveinebrev i løpet av fem år. Dette utgjer ein auke på 0,6 prosentpoeng frå 2008-kullet.

Prosentdel som fullfører og består er høgare blant elevar som går studieførebuande utdanningsprogram enn blant elevar som går yrkesfaglege utdanningsprogram. Skoleporten sine tal viser høvesvis 79,1 % og 60,5 %. Det samla snittet for dei studieførebuande utdanningsprogramma (Studiespesialisering, Idrettsfag og Musikk, dans og drama) er likevel ikkje heilt riktig, då elevar i planlagde løp mot grunnkompetanse blir rekna med i talet for studieførebuande utdanningsprogram. Desse blir registrerte som sluttarar. Dei reelle fullføringstala for studiespesialisering er 85,5 %, Idrettsfag 91,8 % og Musikk, dans og drama 88,7 %. Prosentdel sluttarar er høvesvis 4,5 %, 1,8 % og 4 %.

Som tidlegare år ser vi at Hordaland framleis har ein større del elevar på yrkesfag som fullfører og består enn nasjonalt snitt, med ein differanse på tre prosentpoeng. Samtidig er det 20,3 % av yrkesfagelevane som sluttar, og over 10 % som framleis er i vidaregåande opplæring, fem år etter at dei starta på Vg1. Nærare 9 % av elevane manglar eitt eller fleire fag, eller har ikkje greidd fag- eller sveineprøva.

Av alle Hordalandselevane som starta på Vg1 første gong i 2009, har 15,6 % av dei slutta i løpet av femårsperioden, samanlikna med 16,4 % nasjonalt. Her er det store skilnader frå utdanningsprogram til utdanningsprogram. Jamfør prosentdel elevar som fullfører og består, er det inga overrasking at det er fleire elevar som sluttar på yrkesfag enn det er på studieførebuande. Idrettsfag er det utdanningsprogrammet som har færrest sluttarar.

Når ein ser på kva type kompetanse elevane som starta på eit yrkesfagleg løp i 2009 enda med fem år seinare, er det også store skilnader mellom utdanningsprogramma. Generelt er det elevar i fag med lang fagleg tradisjon som fullfører med fag- eller sveinebrev. Samla sett på yrkesfag var det 30,4 % av elevane som fullførte med fagbrev i løpet av fem år, og 29,5 % med studiekompetanse. Av dei elevane som ikkje oppnådde studiekompetanse eller fag-/sveinebrev, er rundt 20 % registrerte som slutta, om lag 10 % er framleis i opplæring, og 9 % har fullført, men manglar eitt eller fleire fag.

Overgangen frå Vg2 til lære på yrkesfaglege utdanningsprogram er ein av dei mest kritiske overgangane med tanke på auka gjennomføring i vidaregåande opplæring. Tilgangen til læreplasser påverkar overgangen i stor grad, noko som varierer frå fylke til fylke. Tal frå 2013 viser at 35,9 % av elevane i yrkesfag gjekk over i lære etter Vg2 i Hordaland. Nasjonalt er prosentdelen 32,9 %. 82,6 % av lærlingane har fullført med fagbrev fem år etter at dei starta lærlingtida. 11,9 % har slutta og 4,8 % oppnådde ikkje fagbrev. 0,7 % er framleis i lære.

Resultat for skuleåret 2014/15

Når vi ønskjer å sjå på resultat for skuleåret 2014/15, og ikkje over ein femårsperiode, nyttar vi lokale tal.

Som ved gjennomføring over fem år, ser vi skilnader mellom utdanningsprogram på kor mange elevar som fullfører og består alle sine fag i løpet av eitt skuleår. Årsakene til skilnadane mellom yrkesfaglege og studieførebuande utdanningsprogram når det gjeld gjennomføring og sluttprosent er kompleks, men kva grunnskolepoeng elevane har er ein viktig forklaringsfaktor.

Dess fleire poeng elevane kjem inn med, dess mindre blir avstanden mellom utdanningsprogramma. Elevar med mellom 45 og 50 karakterpoeng frå ungdomsskulen fullfører og består i omtrent same grad, uavhengig av kva utdanningsprogram dei går på.

Fråvær og sluttarar

Gjennomføring av eit opplæringsløp føreset at elevane er til stades i undervisninga, og vi ser ei klar samanheng mellom fråvær og IV i fag og sluttarar. Det er derfor viktig å ta tak i fråvær på eit tidleg tidspunkt. Dagfråværet i Hordaland er stabilt over tid, men timefråværet har gått ned om lag 2 timar skuleåret 2014/15, og det må sjåast som ei positiv utvikling etter at det har lege stabilt over fleire år.

I skuleåret 2014/15 var det over eitt prosentpoeng reduksjon i sluttarar enn året før. Tal registrerte sluttarar skuleåret 2013/14 var 961, medan talet for 2014/15 var 732.

Det er flest elevar som sluttar i Vg1 og dei fleste av desse er i gruppa «stort fråvær». Det er nokre fleire jenter enn gutar som sluttar på Vg1, medan det er flest gutar som sluttar på Vg2. På Vg3 har dette jamna seg ut og det er like mange gutar som jenter som sluttar. Dei vidaregåande skulane rapporterer at det er mange elevar som sluttar etter første halvårsvurdering fordi dei ikkje har fått karakter i faga, som oftast på grunn av stort fråvær.

Av dei ulike utdanningsprogramma er det Design og handverk, Restaurant- og matfag og Helse- og oppvekstfag kor det er flest sluttarar skuleåret 2014/15. Idrettsfag ligg lågast, med berre 0,7 % sluttarar dette skuleåret, etterfølgt av Studiespesialisering med 2,1 %.

Berre elevar som sluttar etter 1. oktober blir talde med i sluttarstatistikkane. I 2014/15 slutta monaleg fleire elevar før denne datoen enn i 2013/14. Mange hadde sluttårsaka «Anna fråfallsårsak/ikkje oppgitt». Det kan vere ein av årsakene til reduksjon i tal på sluttarar.

Oppfølgingstenesta (OT) skal ha oversikt over alle ungdomane i målgruppa, tilby dei rettleiing og syte for at dei får tilbod om opplæring, arbeid eller andre kompetansefremjande aktivitetar. Tal frå Utdanningsdirektoratet, per februar 2015, viser at 33 % av ungdomane tilmeldt OT er kome i aktivitet, medan 29 % er under oppfølging og rettleiing. 14 % er ukjende, som vil seie at OT ikkje har etablert kontakt med ungdomane og ikkje veit kva dei gjer. 24 % er avklart av OT, og er på rapporteringstidspunktet i ein situasjon der opplæring og arbeid ikkje er aktuelt. Frå 2014 til 2015 har del ukjende ungdomar i oppfølgingstenesta gått ned frå 21 til 14 %. Del ungdomar som har kome i aktivitet har helde seg stabil i same periode.

Elevane sitt læringsmiljø er avgjerande for læring og inngår som ein del av kvalitetsvurderinga i opplæringa, der Elevundersøkinga er den viktigaste kjelda til informasjon om elevane sine opplevingar av eige læringsmiljø.

Førekomsten av elevar som opplever å bli mobba var stabil i perioden 2007 til 2012, men med ein reduksjon i 2013. Gjennom Elevundersøkinga ser vi at i Hordaland rapporterer nokre fleire elevar at dei blir mobba i 2014 enn i 2013, ei utvikling frå 2,35% (266 elevar) i 2013 til 2,66% (273 elevar) i 2014. Lærlingundersøkinga for Hordaland visar at 3,4 % av lærlingane (41 lærlingar) opplever mobbing. Resultata i Hordaland skil seg ikkje ut frå nasjonalt resultat.

Som i fjor og som tidlegare forskning kring mobbing viser, finn vi også her at elevane i for liten grad informerer tilsette i skulen om problema.

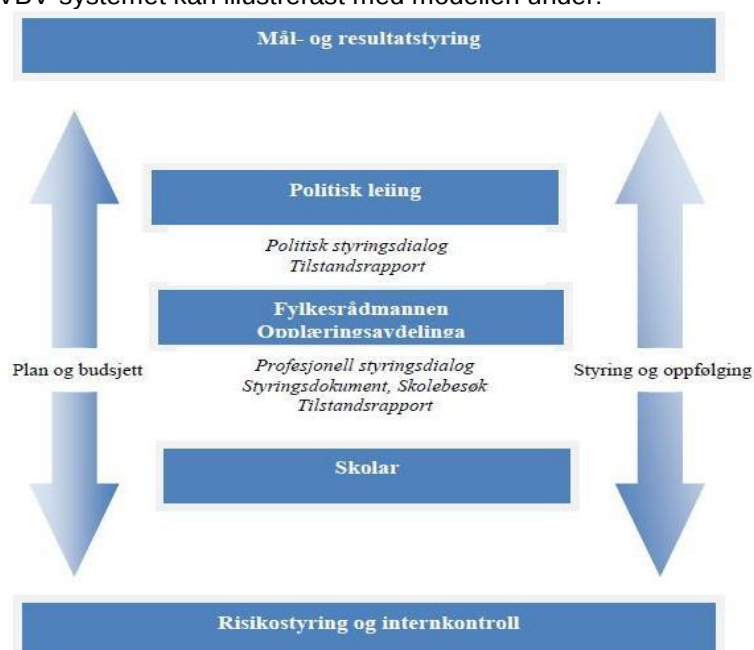
Det er stadfesta gjennom omfattande forskning at innsatsen mot mobbing må vere vedvarande og forankra i heile skulesamfunnet om innsatsen skal ha effekt. Kombinert med aktiv oppfølging av rutinar og handlingsplikt nedfelt i opplæringslova, har skuleeigar og skulane godt grunnlag for å arbeide førebyggjande og framtidsetta, og å følgje opp situasjonen på den enkelte skule.

Mål og strategi

Den overordna målsettinga for arbeidet med kvalitet i den vidaregåande opplæringa i Hordaland fylkeskommune er skildra i *Styringsdokument for det pedagogiske utviklingsarbeidet ved dei vidaregåande skulane 2013-2015*. Nytt styringsdokument for perioden 2016-2018 blir lagt fram for politisk handsaming i november 2015. Hovudmålet om auka læringsutbytte og fullføring ligg fast, og vil ligge til grunn for val av strategiar og tiltak i neste periode.

System for verksemdbasert vurdering (VBV) legg rammer for korleis skulane skal planlegge det pedagogiske utviklingsarbeidet og vurdere resultatane av arbeidet.

VBV-systemet kan illustrerast med modellen under:

Figur 1: Verksemdbasert vurdering

Dei viktigaste elementa i system for verksemdbasert vurdering er

- Skuleeigar sitt styringsdokument
- Skulane sine årlege utviklingsplanar
- Skulane og skuleeigar sine tilstandsrapportar
- Oppfølging frå regionleiarane
- Årlege skulebesøk med rapport frå skuleeigar

I skuleåret 2014/15 blei det gjennomført skulebesøk på alle dei vidaregåande skulane for sjette gong. Representantar for opplæringsavdelinga møter skuleleiinga, representantar for lærarane og elevane til ein dialog om skulane sine resultat og lokale mål og tiltaksplanar. I 2011/12 blei systemet evaluert og rapport frå evalueringa blei lagt fram for Opplærings- og helseutvalet 5.6.2012.

Strategiar i vidare arbeid med kvalitetsutvikling

Klare mål

Ved skular der lærarane opplever at det er klare mål for utviklingsarbeidet, meiner dei også i større grad at utviklingsarbeidet når inn i klasserommet (AUD 5-2012, *Evaluering av system for verksemdbasert vurdering*¹). Skulane vil få større handlingsrom i utviklingsarbeidet, men det vil bli stilt tydelege forventningar til skuleleiinga om å legge til rette for involverande prosessar og arbeide systematisk med å etablere oppslutnad kring klare utviklingsmål.

Tett samhandling og oppfølging av skulane

HFK vil arbeide vidare med å utvikle samspelet mellom skuleeigar og skulenivå gjennom system for verksemdbasert vurdering. Regionleiarane planlegg og gjennomfører oppfølging av skulane sitt utviklingsarbeid i tett samarbeid med eit team av rådgivarar. Dette VBV-teamet har som oppdrag å sikre eit best mogeleg felles kunnskapsgrunnlag i oppfølginga av kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling i skulane.

Sikre at kvalitetsarbeid fører til utvikling av ny læringspraksis i klasserommet

Rapporten om evaluering av VBV-systemet peikar på at systemet er godt forankra hos skuleeigar og skuleleiing, men at lærarane og elevane framleis ikkje er involverte i stor nok grad. Å forankre arbeidet heilt inn i klasserommet tek tid, og det er naudsynt med tilrettelegging av tid og arenaer for samarbeid og refleksjon. Det er utfordrande å legge opp utviklings- og vurderingsarbeidet slik at det blir opplevd som relevant for det som skjer i klasserommet. Det nye styringsdokumentet for perioden 2016-18 er derfor tydelegare med omsyn til kva som er forventa av skuleleiarar, lærarar og elevar i dette viktige arbeidet.

Kontinuerlig utvikling av profesjonelt leiarskap på skuleeigar- og skulenivå

Regionleiarane samarbeider i dag tett for å sikre ei einskapleg tilnærming til leiarutvikling i HFK. Dei gjennomfører regionale leiarssamlingar to gonger i året i samarbeid med resten av opplæringsavdelinga. På samlingane møter rektorane, ass. rektorane og avdelingsleiarane for å drøfte korleis ein saman kan utvikle det pedagogiske leiarskapet i HFK.

Styrke vurderings- og evalueringskompetanse på skuleeigar- og skulenivå

Evalueringa av VBV-systemet viste at på skular der lærarane opplevde at det var lagt til rette for gode prosessar for tilstandsvurdering, opplevde dei også at utviklingsarbeidet nådde inn i klasserommet. For å få effekt av tiltaka er det viktig med tett oppfølging og evaluering undervegs. Forankring på alle nivå i organisasjonen og involvering av lærarar og elevar er viktig for å sikre måloppnåing. I tillegg til god systematikk og organisering i gjennomføring av tiltak er det viktig at dei blir evaluerte slik at arbeidet bidreg til læring og utvikling.

Tydeleg fokus og dialog kring resultat

Skuleeigar og skulane har i dag tilgang på store mengder med informasjon om skulane si verksemd. Det er behov for at både skuleeigar og skulane oppnår enda betre kvalitetssikring av data og betre analyseverktøy. Analyseverktøyet PULS gir no tilgang til eit omfattande sett av resultatindikatorar på skulenivå. Frå hausten 2016 vil PULS bli erstatta av eit nytt analyseverktøy.

Samarbeid med universitets- og høgskulesektoren om kompetanseutvikling

Skuleeigar vil legge til rette for at det blir sett i verk fleire skulebaserte etterutdanningskurs i regi av universitet/høgskular der fleire lærarar frå same skule deltek, og der deltaking på kurset inneber utprøving og utvikling av ny praksis i klasserommet. Etterutdanninga må gå inn som ein del av skulen sitt ordinære utviklingsarbeid. Aktuelle område kan vere styrking av grunnleggjande ferdigheiter i fag og vurdering for læring.

Lærande nettverk på skule- og fylkesnivå

Mange lærarar og skular gjennomfører spennande prosjekt og finn fram til gode måtar å organisere undervisning og utviklingsarbeid på. Det ligg derfor eit stort potensiale i å legge enda betre til rette for utveksling av erfaringar og deling av idear. Opplæringsavdelinga jobbar for å skape gode arenaer for både lærarar og skuleleiarar for systematisk deling og erfaringsutveksling.

Fylkeskommunalt kvalitetsnettverk blei etablert hausten 2014 på initiativ frå Forum for fylkesutdanningsssjefar (FFU) og er eit forpliktande samarbeid mellom fylkeskommunar, KS og KD for å betre gjennomføringa og auke kvaliteten i opplæringa. Oppfølging av program for gjennomføring er eit sentralt samarbeidsområde i nettverket. Arbeidet i nettverket vil konsentrere seg rundt områda:

¹ <http://www.hordaland.no/PageFiles/12471/AUD-%20rapport%20nr%205-12%20Evaluering%20av%20VBV.pdf>

- **Profesjonell leiing**
- **Profesjonell undervisning**
- **Fokus på kvalitet og samanheng i 4-årig fag og yrkesopplæring - fleksible løp og betre samarbeid mellom opplæring i skule og opplæring i bedrift**

Figur 2: Fylkeskommunalt kvalitetsnettverk.

Nøkkeltal

Hovudtrekk for skuleåret 2014/15

- Gjennomføringstalet for offentlege skular i Hordaland for femårsperioden 2009-2014 er 69,5%. Nasjonalt er talet 70,3%
- Færre får stryk og IV (ikkje vurdert) som standpunktarakter
- Fem år etter påbyrja læretid har 82,6% av lærlingane fullført med fagbrev. Nasjonalt er talet 80,6%
- HFK-utvikla lokal læreplan for innføringsklassane var klar for utprøving i Hordaland

Skuleåret 2014/15 hadde Hordaland fylkeskommune totalt 17844 elevar fordelt på 44 skular. I 2014² var det registrert totalt 4381 lærlingar, 2115 av desse var nye.

Utdanningsprogram	Tal elevar
ST	6923
HO	2045
TIP	1794
PB	1629
EL	1068
BA	803
SS	714
ID	579
NA	504
MDD	384
MK	370
RM	343
DH	329
ST med formgiving	253
Studieførebuande Vg3 medier- og kommunikasjon	81
Studieførebuande Vg3 naturbruk	25
TOTALT	17844

Tabell 1. Fordeling av elevar skuleåret 2014/15. Skoleporten

Utdanningsprogram	Lærlingar
TIP	1133
EL	950
BA	923
HO	563
SS	272
DH	218
RM	215
NA	96
MK	11
TOTALT	4381

Tabell. 2. Fordeling av lærlingar, 2014. Skoleporten.

	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Talet på elevar	17 424	17 816	18 186	18 115	17 844
Talet på lærlingar (2014)	3 939	3 986	4 176	4 355	4 381
Talet på nye lærlingar (2014)	1 874	2 048	2 130	2 099	2 115
Talet på lærarar	2 505	2 465	2 505	2 507	2 427

Tabell 3. Tal på elevar, lærlingar og lærarar 2014/15. Skoleporten

² I og med at lærlingane kan inngå lærlingkontrakt heile året, blir desse registrert per kalenderår

KOSTRA-tal (i kroner)

Dei to første kolonnane viser Hordalandstal for høvesvis kalenderåret 2013 og 2014. Tredje kolonne viser endring i prosent frå 2013 til 2014. Fjerde kolonne viser nasjonalt nivå 2014, og siste kolonne viser differanse i prosent i 2014 mellom Hordaland og nasjonalt i prosent.

		Hordaland	Hordaland	Hordaland	Nasjonalt	Hordaland vs. nasjonalt
	Nøkkelindeikator	2013	2014	2013-2014 endring i %	2014	2014
A	Brutto investeringsutgifter til videregående opplæring, per innbygger, kroner	872	1177	35 %	710	40 %
B	Netto driftsutgifter til videregående opplæring, per innbygger 16-18 år, kroner	141893	150232	6 %	156192	-4 %
C	Økonomisk belastning 510-562 videregående opplæring i skole per elev	135921	144189	6 %	147288	-2 %
D	Økonomisk belastning 521-532,559 alle utdanningsprogram per elev	73472	75834	3 %	74041	2 %
E	Økonomisk belastning 521,527,529 studieforberevende utdanningsprogram per elev	61062	63118	3 %	63635	-1 %
F	Økonomisk belastning 522-526,528,530-532 yrkesfaglige utdanningsprogram per elev	89296	92902	4 %	89580	4 %
G	Økonomisk belastning 521 utdprog Studiespesialisering per elev	58511	60301	3 %	59511	1 %
H	Økonomisk belastning 527 utdprog Idrettsfag per elev	70886	79139	12 %	70978	10 %
I	Økonomisk belastning 529 utdprog Musikk, dans og drama per elev	99819	98478	-1 %	109005	-11 %
J	Økonomisk belastning 522 utdprog Bygg- og anleggsteknikk per elev	92182	97404	6 %	94861	3 %
K	Økonomisk belastning 523 utdprog Elektrofag per elev	87973	90302	3 %	89226	1 %
L	Økonomisk belastning 524 utdprog Design og håndverk per elev	92075	99298	8 %	96103	3 %
M	Økonomisk belastning 525 utdprog Restaurant- og matfag per elev	97616	106203	9 %	98666	7 %
N	Økonomisk belastning 526 utdprog Helse- og sosialfag per elev	82625	86722	5 %	81386	6 %
O	Økonomisk belastning 528 utdprog Teknikk og industriell prod per elev	83541	85847	3 %	90014	-5 %
P	Økonomisk belastning 530 utdprog Medier og kommunikasjon per elev	85718	88523	3 %	80377	9 %
Q	Økonomisk belastning 531 utdprog Naturbruk per elev	139742	147549	6 %	128911	13 %
R	Økonomisk belastning 532 utdprog Service og samferdsel per elev	83915	86042	3 %	86875	-1 %

Tabell 4:KOSTRA-tal. SSB.

Forklaring til indikatorane A-D

A. Brutto investeringsutgifter til vidaregåande opplæring, per innbygger viser investeringsutgifter for vidaregåande opplæring, korrigert for fordelte utgifter og internsalg. Det er ein indikator for prioritering av nybygging, større utviklingstiltak.

B. Netto driftsutgifter til vidaregåande opplæring, per innbygger 16-18 år, viser driftsutgifter inkludert avskrivningar etter at driftsinntekter, som m.a. inneheld øyremerkte tilskot frå staten og andre direkte inntekter, er trekte frå. Dei resterande utgiftene må dekkast av dei frie inntektene som skatteinntekter, rammeoverføringar frå staten mv., og indikatoren viser dermed også prioritering av desse inntektene. Netto driftsutgifter er derfor eksklusiv offentlege utgifter til vidaregåande opplæring som er fordelt til private skuler.

C. Økonomisk belastning 510-562 vidaregåande opplæring i skole per elev består av netto driftsutgifter eksklusiv gjesteelevutgifter og -inntekter, dvs. indikatoren viser nettoutgiftene for funksjonane per elev, etter skulefylke uavhengig av kor elevane har si bustadsadresse.

D. Økonomisk belastning 521-532,559 alle utdanningsprogram per elev, viser nettoutgiftene for funksjonane per elev etter skulefylke, uavhengig av kor elevane har si bustadsadresse.

Dei resterande indikatorane **E-R**, viser økonomisk belastning på studieførebuande og yrkesfag, samt pr. utdanningsprogram. For meir utdjupande forklaring på indikatorane, sjå nettsidene til SSB:

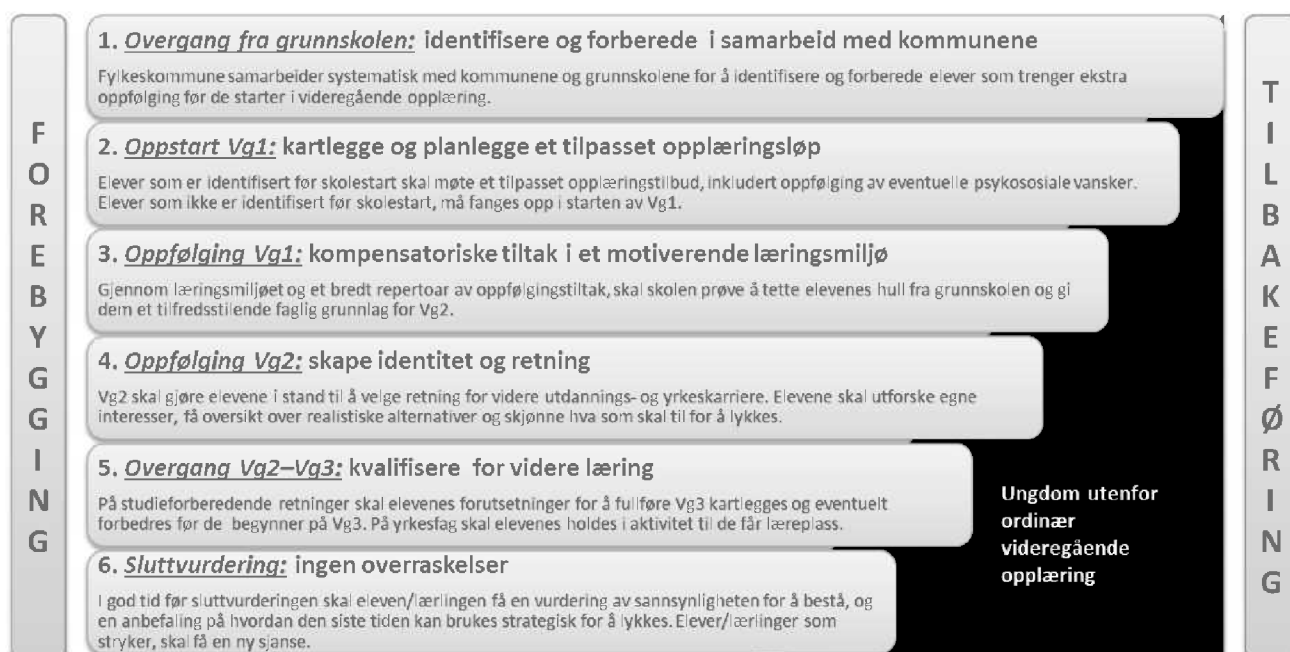
<https://www.ssb.no/statistikkbanken/vardok/StatVardokMellom.asp?maintable=Kostra2F5253C1Ko&planguage=0>

Auka læringsutbytte og fullføring

Auka læringsutbytte og fullføring er hovudmålet for den vidaregåande opplæringa i Hordaland fylkeskommune. All pedagogisk verksemd ved skulane skal bygge opp under hovudmålet. Frå klasserom og verkstad til kontor og andre arenaer skal vi følgje opp kva elevane skal lære, vite kva dei har lært og kva ein gjer når dei ikkje lærer det som er forventa til ulike tidspunkt. Det er sett inn styrka innsats for betre gjennomføring gjennom:

- Tidleg og systematisk innsats for å identifisere elevar som står i fare for å ikkje fullføre.
- Tett oppfølging og tilpassa opplæring med fokus på meistring og motivasjon.

I alt arbeidet fylkeskommunen gjer med auka fullføring er det to pilarar som er viktig. Den eine er korleis vi kan førebygge at elevar sluttar og den andre er korleis vi kan tilbakeføre dei elevane som tross alle forsøk har slutta i vidaregåande opplæring. I arbeidet med førebygging er det nokre fasar som er meir kritiske enn andre og desse blir synleggjort i rammeverket som KD utarbeidde i 2014. Dette rammeverket gir ein god oversikt over kor vi må setje inn ressursane.

Figur 3: Rammeverk for betre gjennomføring. KD

Gjennomføring i vidaregåande opplæring

Den nasjonale satsinga Ny GIV starta i 2010, kor hovudmålet var å få fleire ungdomar til å fullføre og bestå vidaregåande opplæring. Det blei i samband med prosjektet utarbeidd eit indikatorsett for å vurdere tilstand og måloppnåing i arbeidet med å auke gjennomføringa. Ein av desse var *gjennomføring*, som viser prosentdel ungdomar som fullfører og består opplæringa innan fem år etter at dei begynte i vidaregåande opplæring. Indikatoren er den einaste som følgjer eit kull gjennom heile utdanningsløpet. Dei siste tala vi har som viser kor mange som har gjennomført er kullet som starta på Vg1 i 2009. Tala for dei første kulla etter Ny GIV vil kome i 2016.

På dei neste sidene blir tal på kor stor del elevar og lærlingar som har gjennomført og bestått vidaregåande opplæring innanfor normert tid eller i løpet av fem år presentert. Tala blir også vist på utdanningsprogramnivå, og det kjem fram kva for type kompetanse – studiekompetanse eller fag-/sveinebrev – ungdomane har oppnådd. For å måle kompetanseoppnåing over fem år, må ein nytte tal frå Skoleporten og SSB.

Om fag- og yrkesopplæring blir det sett på kor stor del av elevane som går i lære frå Vg2 som gjennomfører med fag- eller sveinebrev og måloppnåing i lys av samfunnskontrakten.

For å vurdere resultat for skuleåret 2014/15 må ein nytte lokale tal som blir henta gjennom analyseverktøyet PULS. Sentrale indikatorar vil vere kor stor del elevar som bestod alle fag i skuleåret, fekk 1 og IV (ikkje vurdert), samt fråvær og sluttarar i løpet av skuleåret.

Avslutningsvis blir det sett på det ansvaret fylkeskommunen har for ungdom som havnar utanfor vidaregåande opplæring (OT-tenesta).

Liten auke i gjennomføringstala

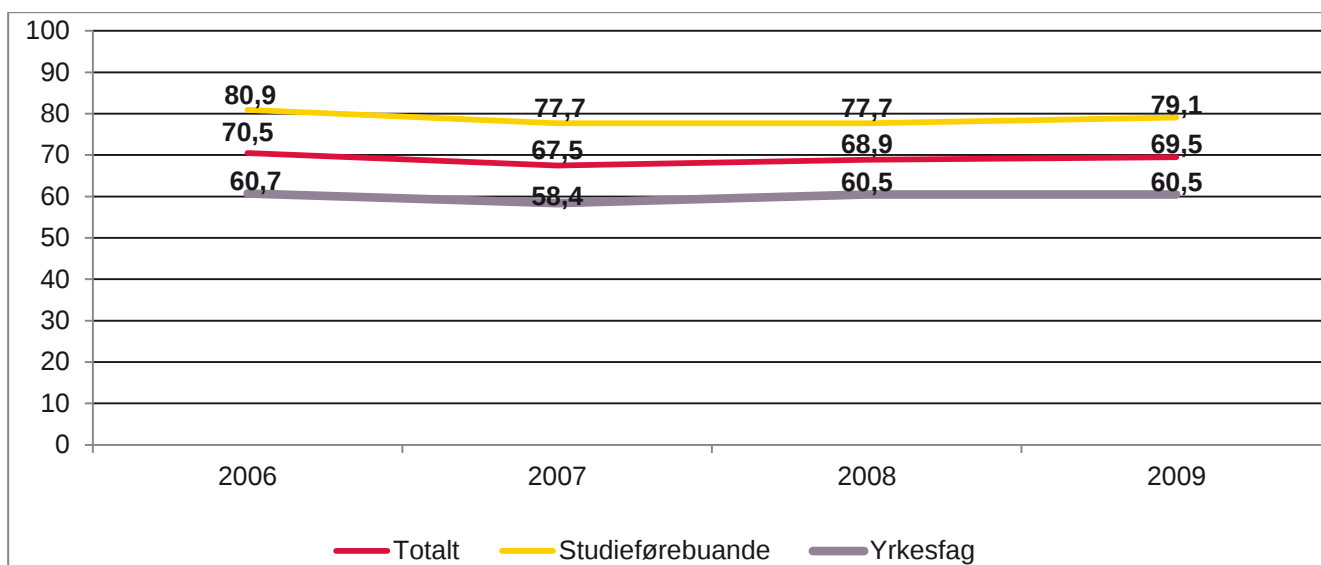
	2006-2011	2007-2012	2008-2013	2009-2014
Hordaland - offentlege skular	70,5 %	67,5 %	68,9 %	69,5 %
Nasjonalt - offentlege skular	69,1 %	68,1 %	69,9 %	70,3 %

Tabell 5: Fullført og bestått, Hordaland og nasjonalt. Skoleporten.

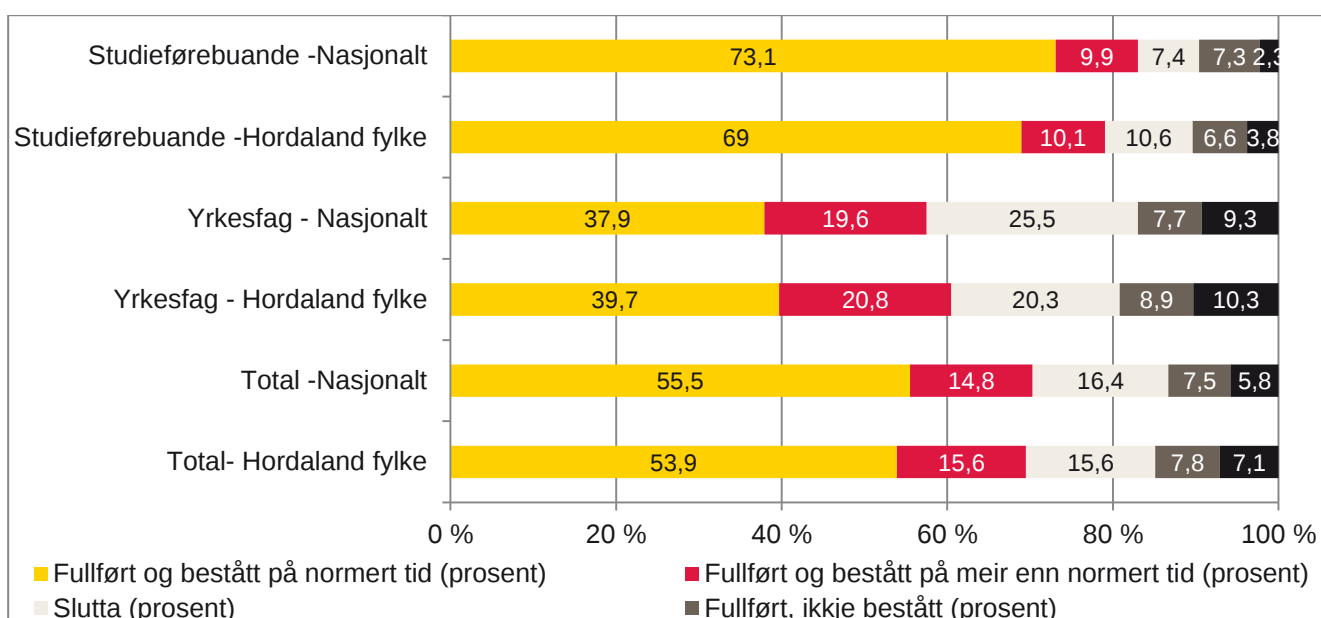
Tabellen over viser kor stor del av elevane i Hordaland og nasjonalt som starta i Vg1 første gong i 2006, 2007, 2008 og 2009 som har fullført og bestått i løpet av fem år. For kullet som starta i 2009, er det totalt 69,5 % av elevane i Hordaland som har fullført og bestått med vitnemål eller fag-/sveinebrev i løpet av fem år.

Som tabellen over viser, var det i Hordaland ein nedgang på tre prosentpoeng frå 2006- til 2007-kullet. På nasjonalt nivå var det også ein nedgang mellom desse kulla, sjølv om den ikkje var like markant som i Hordaland. Utviklinga sidan 2007 er likevel positiv, kor vi fram til 2009-kullet har ein auke i prosentdel fullført og bestått på to prosentpoeng i Hordaland.

Prosentdel som fullfører og består er høgare blant elevar som går studieførebuande utdanningsprogram (79,1 %), enn blant elevar som går yrkesfaglege utdanningsprogram (60,5 %). Snittet vist i figuren under for studieførebuande (Studiespesialisering, Idrettsfag og Musikk, dans og drama) er likevel noko lågare enn det reelt sett er. Årsaka til det er at elevar i planlagde løp mot grunnkompetanse blir rekna med i talet for studieførebuande. Tidlegare sorterte desse elevane i eit eige utdanningsprogram. Dei reelle tala for dei tre studieførebuande utdanningsprogramma kjem fram i figur 6.

Figur 4: Prosentdel elevar fullført og bestått, 2006-2009-kull. Skoleporten.

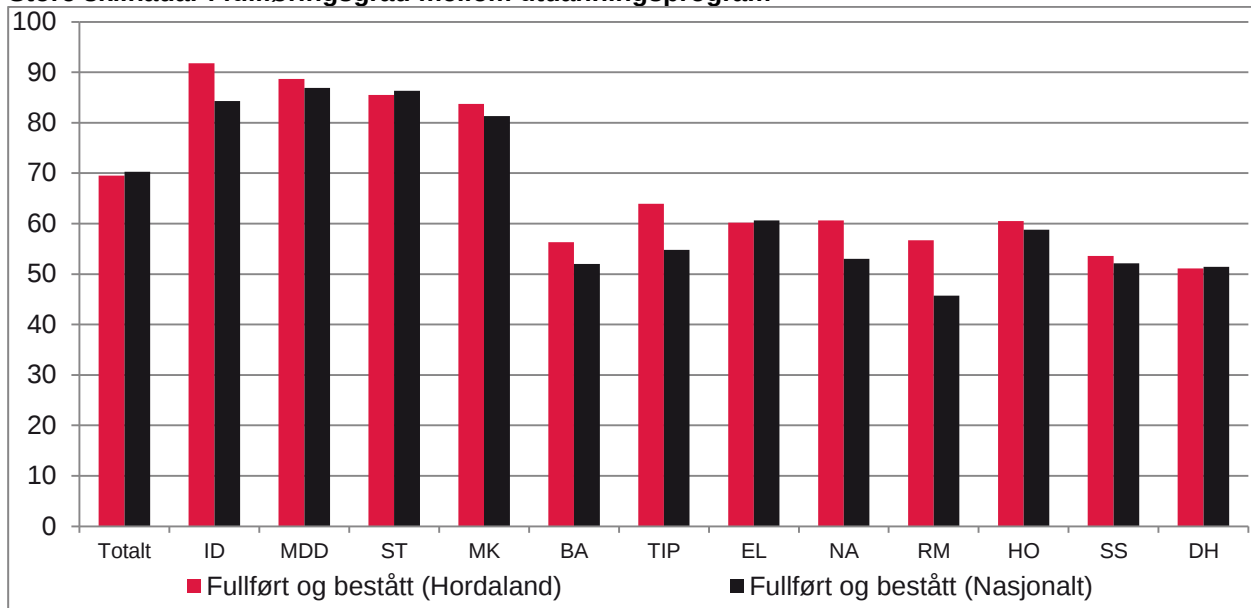

Figur 5: Gjennomføringsgrad Hordaland og nasjonalt, fordelt på studieførebuande og yrkesfag. Skoleporten.

I figuren over ser vi korleis studieførebuande og yrkesfag fordeler seg med del elevar som har fullført og bestått på normert tid og meir enn normert tid, framleis i opplæring, fullført, men ikkje bestått, og slutta. Som vist til under tabell 5, er tala for studieførebuande noko misvisande då elevar med planlagd grunnkompetanse blir plassert under studieførebuande, noko som gjer at prosentdel «slutta» i figuren over framstår som høgare enn kva tilfellet er for dei tre studieførebuande utdanningsprogramma. Figuren er likevel teke med då ein kan sjå at alle som ikkje fullfører og består ikkje nødvendigvis sluttar. Ein relativt høg prosentdel av elevane er framleis i vidaregåande opplæring, eller manglar eitt eller fleire fag for å få vitnemål eller fag-/sveinebrev. Reelle tal for dei studieførebuande utdanningsprogramma ser ein i figur 6 (under).

Som tidlegare år ser vi at Hordaland framleis har ein større del elevar på yrkesfag som fullfører og består enn nasjonalt snitt, med ein differanse på tre prosentpoeng. Likevel er det 20,3 % av elevane som sluttar, og over 10 % som framleis er i vidaregåande opplæring, fem år etter at dei starta på Vg1. Nærare 9 % av elevane manglar eitt eller fleire fag, eller har ikkje greidd fag- eller sveineprøva.

Store skilnader i fullføringsgrad mellom utdanningsprogram

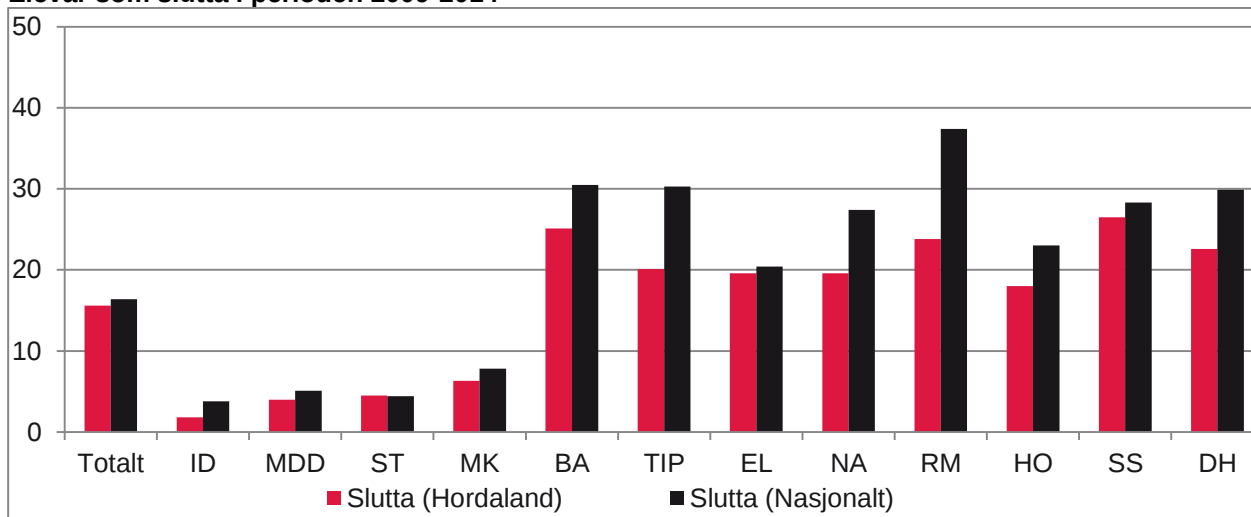

Figur 6: Prosentdel elevar fullført og bestått på ulike utdanningsprogram, 2009-kull. Skoleporten

Det er store skilnader på kor mange som gjennomfører frå det eine utdanningsprogrammet til det andre. Jamfør figur 4, ser vi at dei studieførebuande utdanningsprogramma her ligg høgare enn kva eit snitt på 79,1 % skulle tilseie.

På idrettsfag fullfører nesten 92 % av elevane i Hordaland, medan det er 84,3 % av elevane på landsbasis som gjer det same. Det er verdt å merke seg at Teknikk og industriell produksjon ligg 9 prosentpoeng over landsgjennomsnittet, og sjølv om Restaurant- og matfag er eitt av dei utdanningsprogramma som ligg lågt nede, så ligg Hordaland heile 11 prosentpoeng over dei nasjonale tala.

Elevar som slutta i perioden 2009-2014

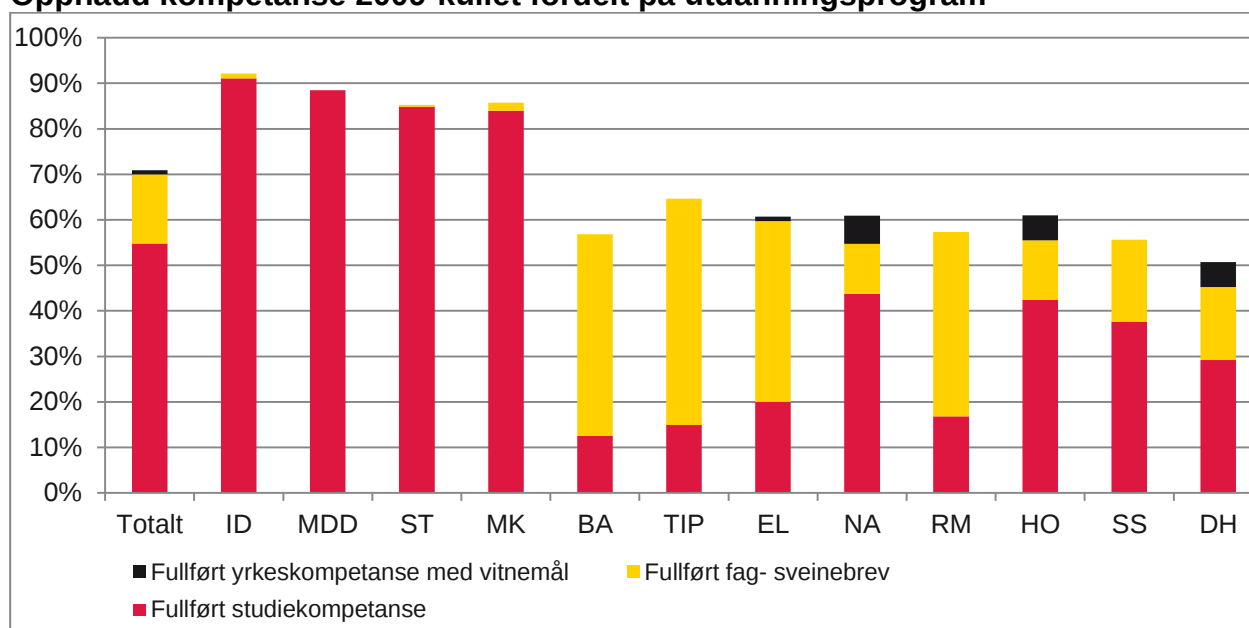
Figur 7: Prosentdel elevar som slutta i perioden 2009-2014. Skoleporten.

Av Hordalandselevane som starta på Vg1 første gong i 2009, har 15,6 % av dei slutta i løpet av femårsperioden, samanlikna med 16,4 % nasjonalt. Som ein ser av figuren over er det også her store skilnader frå utdanningsprogram til utdanningsprogram. Jamfør del elevar som fullfører, er det inga overraskning at det er fleire elevar som sluttar på yrkesfag enn det er på studieførebuande, og at det er Idrettsfag som har dei lågaste sluttartala.

Nasjonalt er det flest elevar som sluttar på Restaurant og matfag, heile 37,4 % av kullet. Tilsvarende tal for Hordaland er 23,8 %. I Hordaland er Service og samferdsel som har prosentvis flest sluttarar, med 26,5 %, mot 28,3 % nasjonalt, ein differanse på om lag 2 prosentpoeng.

Oppnådd kompetanse 2009-kullet fordelt på utdanningsprogram

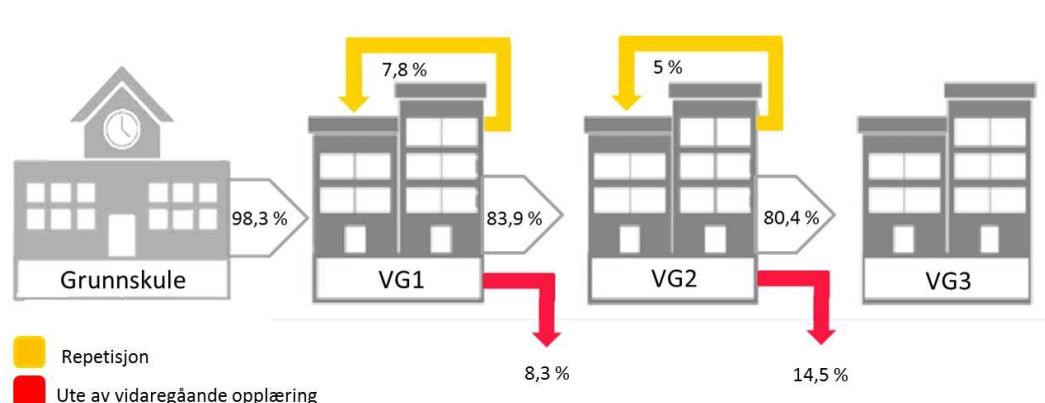

Figur 8: Type oppnådd kompetanse etter fem år. SSB.

Figuren over viser kva type kompetanse elevane som starta på Vg1 i 2009 enda med fem år seinare. Også her er det store skilnadar mellom utdanningsprogramma, og generelt er det elevar i fag med lang fagleg tradisjon som fullfører med fag- eller sveinebrev. Totalt på yrkesfaga var det 30,4 % som fullførte med fagbrev i 2014, og 29,5 % med studiekompetanse. Av dei elevane som ikkje oppnådde studiekompetanse eller fag-/sveinebrev, var rundt 20 % registrerte som slutta. Om lag 10 % er framleis i opplæring og 9 % har fullført, men manglar eitt eller fleire fag. Den siste delen, markert med svart i figuren over, har fullført yrkeskompetanse med vitnemål.

At mange elevar som startar på yrkesfag endar opp med studiekompetanse blir stadfesta i NIFU-rapporten *Yrkesfagelevers ulike tilpasningar til fagopplæring*³. Der kjem det fram at når det mellom anna gjeld elevar på Service samferdsel og Helse- og oppvekstfag, så er det ein større del av elevane som har planlagt eit løp med påbygg frå dag ein, og har aldri hatt planar om å gå ut i lære. Dette ser vi også gjennom tala for Hordaland.

Overgangar mellom trinn i vidaregåande opplæring

Figur: 9. Overgangar mellom trinn i vidaregåande opplæring. Figur og tal frå Skoleporten.

Figuren over viser tal for progresjon mellom trinn i vidaregåande opplæring i Hordaland. Tala viser prosentdel elevar som gikk i Vg1 hausten 2013 og som er registrerte på Vg2 hausten 2014, og tilsvarende frå Vg2 til Vg3. Den raude pila viser til prosentdel elevar som var ute av vidaregåande opplæring eitt år etter at dei var

³ <http://www.nifu.no/files/2013/06/NIFUrapport2013-16.pdf>

registrerte i Vg1 eller Vg2. Denne delen representerer også dei som ikkje møter opp på skulen etter sommarferien. Tala kan derfor ikkje direkte samanliknast med tala for skulesluttarar. Den gule pila viser elevar som går om igjen same årstrinn.

Teljinga skjer 1. oktober kvart år, og omfattar elevar og vaksne. Elevar med alternativ opplæring som styrar mot planlagd grunnkompetanse vil i desse tala alltid få registrert ordinær progresjon. Lærlingar som startar i lære etter 1. oktober vil ikkje bli fanga opp av desse tala. Del elevar som er ute av vidaregåande opplæring etter Vg2 kan derfor vere noko misvisande, sidan ein elev kan skrive lærekontrakt når som helst.

Som vi ser av figuren, begynner dei fleste elevane som går ut av grunnskulen direkte i vidaregåande opplæring. Om lag 98 % av 16-åringane som avslutta grunnskulen våren 2014, var i vidaregåande opplæring 1. oktober same år. Dei aller fleste som startar på Vg1 fortset på Vg2 året etter. Om lag 84 % av dei fortset på Vg2, 8,3 % repeterer Vg1, medan 7,8 % er ute av vidaregåande opplæring.

Etter Vg2 begynner 80,4 % på Vg3 eller i lære. 5 % tar Vg1 eller Vg2 på nytt, medan 14,5 % ikkje er i vidaregåande opplæring. Dei fleste som ikkje fortset i vidaregåande opplæring direkte etter Vg2, har gått på yrkesfag. Dataa fortel oss ikkje kor mange av dei som ikkje gjekk vidare mellom Vg2 og Vg3 som normalt sett skulle halde fram i lære, faktisk hadde søkt om læreplass, eller kor mange som fekk lærekontrakt etter 1. oktober.

Informasjon om overgangar kan ikkje seie noko direkte om kor stor del som kjem til å fullføre og bestå vidaregåande opplæring, men det er rimelig å gå ut i frå at ein auke i talet på elevar som held fram på neste trinn i opplæringa vil føre til ein høgare del med fullført og bestått.

Erfaringar frå Ny GIV har vist at gjennom styrking av dialogen mellom ungdomsskule og vidaregåande skule vil ein kunne identifisere elevar som treng ekstra oppfølging i overgangen mellom skuleslaga. Tidleg identifisering, kartlegging og oppfølging av elevar som kan vere i faresona og som kan trenge tilrettelegging for å lukkast er avgjerande i dette arbeidet. Rammeverk for betre gjennomføring, jf. figur 3 side 12, viser til kritiske overgangar der det er særleg viktig å setje inn tiltak for å sikre auka fullføring.

Status for skuleåret 2014/15

Når vi ønskjer å sjå på resultat for skuleåret 2014/15, og ikkje over ein femårsperiode, må vi nytte lokale tal. Når vi nyttar lokale tal har vi valt å ta med alle elevar på alle trinn på studieførebuande og yrkesfaglege utdanningsprogram, ikkje berre avgangselevane. Tala kan derfor ikkje samanliknast med resultat frå Skoleporten eller SSB. Under vil følgjande bli presentert:

- prosentdel elevar som har fullført og bestått alle fag i skuleåret 2014/15 etter grunnskulepoeng
- prosentdel stryk og IV
- fråvær og sluttarar

Samanheng mellom grunnskulepoeng og fullføringsgrad

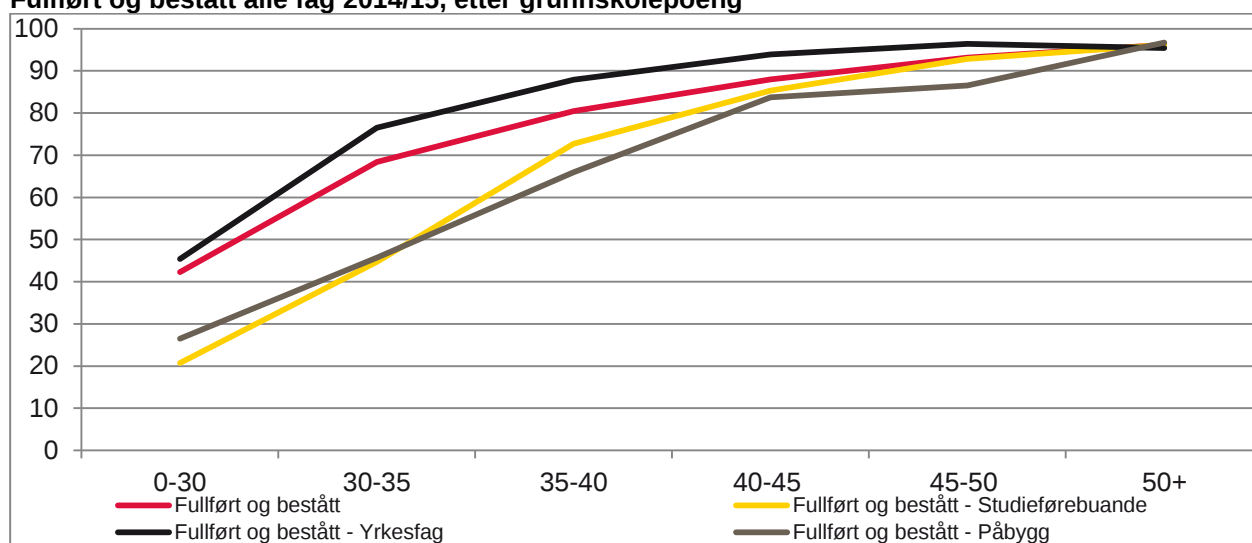
Årsakene til skilnaden mellom yrkesfag og studieførebuande fag når det gjeld gjennomføring og sluttprosent er kompleks, men kva grunnskulepoeng elevane har er ein viktig forklaringsfaktor. I tabellen under er det sett opp korleis elevane fordeler seg på studieførebuande og yrkesfaglege utdanningsprogram fordelt på gjennomsnittleg karakterpoengsum frå ungdomsskulen.

Karakternettet på studieførebuande ligg 8,8 karakterpoeng over snittet på yrkesfag, og ein kan sjå at det er ein høgare del elevar som har høvesvis god og høg kompetanse frå ungdomsskulen som startar på studieførebuande utdanningsprogram. Om lag 30 % av elevane som begynner på eit yrkesfagleg utdanningsprogram har god eller høg kompetanse. For studieførebuande er den tilsvarende delen 76,5 %.

	Studieførebuande	Yrkesfag
Gjennomsnitt karakterpoengsum frå ungdomsskulen	44,5	35,7
1 Høg kompetanse frå ungdomsskulen (≥ 50 poeng)	22,8 %	3,2 %
2 God kompetanse frå ungdomsskulen (40,0 – < 50 poeng)	53,7 %	26,2 %
3 Grunnleggjande kompetanse frå ungdomsskulen (30 – < 40 poeng)	20,7 %	49,5 %
4 Enkel kompetanse frå ungdomsskulen (< 30 poeng)	2,8 %	21,2 %

Tabell 6: Gjennomsnitt karakterpoeng frå ungdomsskulen. PULS.

Fullført og bestått alle fag 2014/15, etter grunnskolepoeng

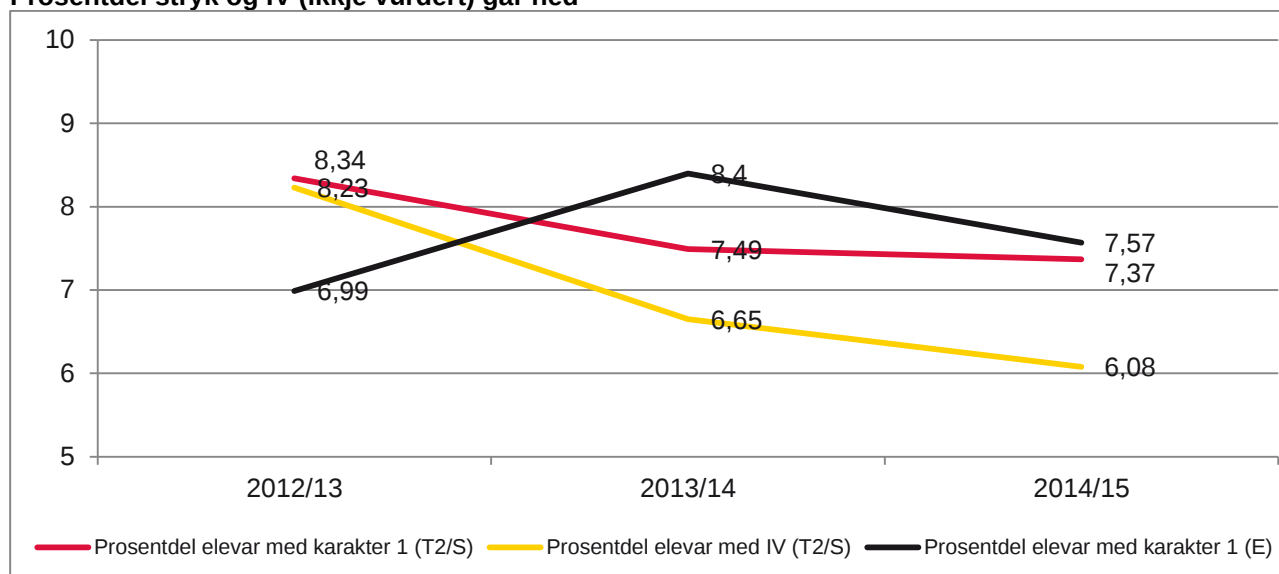

Figur 10: Samanheng mellom grunnskulepoeng og fullført og bestått alle fag. Vg1, Vg2 og Vg3 i skule. PULS.

Figuren over viser kor stor del som har fullført og bestått alle fag i 2014/15 fordelt på grunnskulepoeng. Av elevane som kjem inn på Vg1 yrkesfag med mellom 0 og 30 poeng, er det 45,2 % som får fullført og bestått alle fag. Tilsvarende for studieførebuande er 19,3 %. I og med at det er flest elevar på yrkesfag som har låge grunnskulepoeng, vil også fleire stå i fare for ikkje å greie å bestå alle fag i skuledelen av opplæringa. I tillegg er overgangen frå Vg2 til læreplass eit svært kritisk punkt for elevane i yrkesfag, noko ein kan sjå i figur 9.

Dess fleire poeng elevane kjem inn med, dess mindre blir avstanden mellom utdanningsprogramma. Elevar med mellom 45 og 50 poeng fullfører og består i omtrent same grad, uavhengig av kva utdanningsprogram dei går på.

Prosentdel stryk og IV (ikkje vurdert) går ned

Figur 11: Prosentdel elevar med stryk og IV til termin 2/standpunkt og eksamen. PULS.

Prosentdel elevar som får ikkje vurdering (IV) i fag har gått ned både på studieførebuande og på yrkesfag. Ein kan rekne med at ein nedgang i IV kan føre til at det blir fleire elevar som får karakteren 1, men på studieførebuande utdanningsprogram har også denne delen gått ned. Det vil seie at det er ein auke i delen elevar som har bestått. På yrkesfag er det ein liten auke i del elevar som har fått karakteren 1.

Det er viktig å vere merksam på at nokre fag, som til dømes norsk og kroppsøving, er avsluttande på Vg2 for yrkesfag og for Vg3 på studieførebuande. Dette betyr at elevar som har fått 1 eller IV på Vg1 likevel kan bestå faget. På same måte kan elevane bestå dersom dei tek eksamen i faget. Desse tala kan derfor ikkje samanliknast direkte med prosentdel for fullført og bestått.

Trass i at det er fleire elevar som får bestått skuleåret er det viktig halde fokus på elevar som er i risikograppa.

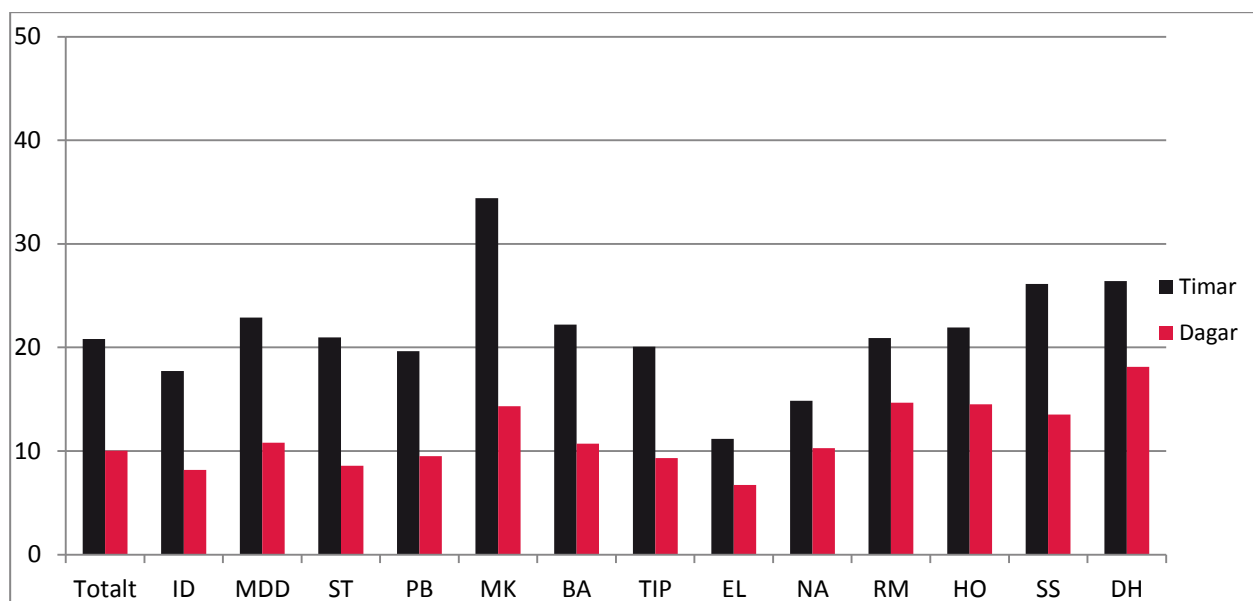
Fråvær og avbrot i opplæringa

Timefråværet går ned

Tabellen under viser den totale fråværsutviklinga for elevane dei siste to åra. Dagfråværet i Hordaland er stabilt, men timefråværet har gått ned om lag 2 timar dette skuleåret, og det må sjåast som ei positiv utvikling etter at det har lege stabilt over så mange år. Gjennomføring av eit opplæringsløp føreset at elevane er til stades i undervisninga, og vi ser ei klar samanheng mellom fråvær og IV i fag og sluttarar. Det er derfor viktig å ta tak i fråvær på eit tidleg tidspunkt.

	2012/13		2013/14		2014/15	
	Dagar	Klokketimar	Dagar	Klokketimar	Dagar	Klokketimar
Hordaland - snitt	10,87	22,09	10,5	22,5	10,04	20,83

Tabell 7: Fråvær skuleåret 12/13 til 14/15. PULS (privatistar og elevar som slutta før 1.10 er ikkje med i berekninga).

Figur 12: Fråvær fordelt på utdanningsprogram. PULS.

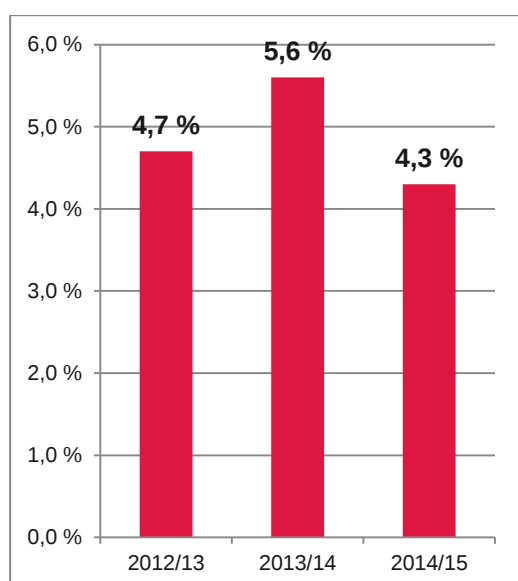
Det er store variasjonar i fråværestal på dei ulike utdanningsprogramma. Medier og kommunikasjon har høgast timefråvær med eit snitt på 34,4 timar, medan Elektrofag ligg lågast med 11,16 timar. Elektrofag ligg også lågast på dagsfråvær med 6,72 timar. Design og handverk ligg høgast med eit snitt på 18,13 timar.

Færre elevar sluttar

Alle elevar som avsluttar skuleløpet blir registrerte som sluttarar. Det finst ulike kategoriar av sluttarar. *Skulesluttarar* er dei som avbryt i løpet av skuleåret. Desse blir registrerte med dato og avbrotårsak og ein har god statistikk på desse. *Overgangssluttarar* er dei som avbryt mellom to skuleår, eller ikkje går vidare i lære. Desse kjem ikkje med i skulen si oversikt over sluttarar.

Skulesluttarane er ei differensiert gruppe og gjeld både elevar som sluttar for å begynne på ein annan skule, ei anna utdanning, flyttar eller til dømes for å begynne i lære. Desse er ikkje reelle sluttarar fordi dei fortset skuleløpet på ein annan skule eller på eit anna utdanningsprogram. For å sjå dei reelle sluttarane, må vi sjå på dei som sluttar på grunn av stort fråvær, feilval, fagvanskar, personlege årsaker/sjukdom eller fordi dei er skulelei og/eller manglar motivasjon. Desse kallar vi for *kritiske sluttarar*.

Prosentdel sluttarar er redusert med over eitt prosentpoeng i høve til året før. Tal registrerte sluttarar skuleåret 2013/14 var 961, medan talet for 2014/15 var 732.

Figur 13: Prosentdel skulesluttarar 2012-2015. PULS.

Avbotsårsak etter 1.10	2014/15
Personlege årsaker/sjukdom	198
Stort fråvær	191
Anna fråfallsårsak/ikkje oppgitt	147
Feilval	82
Fått arbeid	51
Skulelei/motivasjon	45
Slutta på skulen i løpet av skuleåret for å begynne i lære	11
Manglande opphaldsløyve	2
Fagvanskar	2
Lang reiseveg	1
Militærtjeneste	1
Utvekslingselev, kalenderår	1
Totalt	732

Tabell 8: Avbrotårsaker, skuleåret 2014/15. PULS.

Dei vidaregåande skulane rapporterer at det er mange elevar som sluttar etter første halvårsvurdering fordi dei ikkje har fått karakter i fag, som oftast på grunn av stort fråvær. Desse elevane kan falle inn under gruppa «anna årsak», og kan derfor sjåast i samanheng med dei som oppgir at stort fråvær er sluttårsaka.

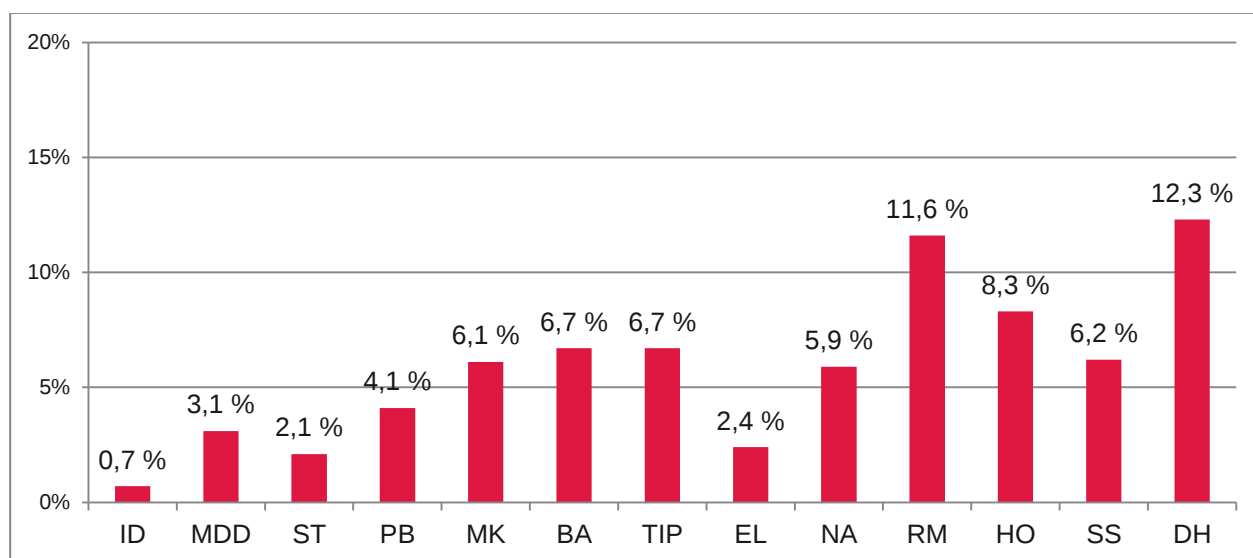
Gruppa med personlege årsaker er også stor, men er redusert med 42 elevar frå året før. Gruppa som oppgir feilval som sluttårsak er redusert frå 121 i 2013/14 til 82 i 2014/15.

Det er flest elevar som sluttar i Vg1 og dei fleste av desse er i gruppa «stort fråvær». Det er nokre fleire jenter enn gutar som sluttar på Vg1, medan det er flest gutar som sluttar på Vg2. På Vg3 har dette jamna seg ut og det er like mange gutar som jenter som sluttar.

Berre elevar som sluttar etter 1. oktober blir talde med i sluttarstatistikkane⁴. I 2014/15 slutta monaleg fleire elevar før denne datoen enn i 2013/14. Mange hadde sluttårsaka «Anna fråfallsårsak/ikkje oppgitt». Det kan vere ein av årsakene til reduksjon i tal på sluttarar.

Sluttarar per utdanningsprogram

I figuren under kan vi sjå prosentvis sluttarar per utdanningsprogram.

Figur 14: Skulesluttarar 2014/15 fordelt på utdanningsprogram. Kjelde: PULS.

På Service og samferdsel er det 6,2 % av elevane som sluttar, ein nedgang med 2,3 prosentpoeng frå året før. Av figuren ser vi også at utdanningsprogramma Restaurant- og matfag og Design og handverk har mange prosentvise sluttarar. Det er ikkje ein auke frå førre år, men det er likevel grunn til å vere merksam på desse utdanningsprogramma.

⁴ Elevar som sluttar etter 1. oktober har brukt eitt år av sin lovfesta ungdomsrett, og det er den offisielle datoen for rapportering til nasjonale statistikkar. Elevar som sluttar før denne datoen blir derfor ikkje talde med i statistikken over.

Auka læringsutbytte

Samla karaktersnitt – fellesfaga norsk, engelsk og matematikk

Auka læringsutbytte er eitt av to hovudmål for den vidaregåande opplæringa i Hordaland. Vi måler læringsutbyttet gjennom karakternivå og karakterutvikling, men det må presiserast at karakterar ikkje gir eit fullgodt svar på spørsmål om kvalitet og læringsutbytte.

For å få eit meir utfyllande bilete av kvaliteten, utviklinga og utbyttet frå opplæringa må vi også ta omsyn til informasjon frå styringsdialog og arbeidet med det verksemdsbaserte vurderingsarbeidet. Karakterar gir likevel verdifull informasjon om nivå og resultat i skulen, og er den beste kjelda vi har for å vurdere utvikling og samanlikning med nasjonalt nivå.

I denne oversikta blir det presentert karakterresultat for fellesfaga norsk, engelsk og matematikk, då dette er fag alle elevar har. I tillegg blir det presentert samla karaktersnitt i programfaga på alle utdanningsprogramma.

Vi har også valt å sjå på statistikk frå Lærlingundersøkinga om i kva grad opplæringa i skulen gav eit godt grunnlag for arbeidslivet.

Fellesfag, standpunkt	HFK 2013/14	HFK 2014/15	Nasjonalt 2014/15
Norsk standpunkt studieførebuande	3,98	3,96	3,92
Norsk standpunkt yrkesfag	3,62	3,64	3,56
Norsk standpunkt påbygg	3,38	3,38	3,43
Matematikk standpunkt studieførebuande	3,57	3,56	3,55
Matematikk standpunkt yrkesfag	3,22	3,23	3,25
Matematikk standpunkt påbygg	3,23	3,21	3,2
Engelsk standpunkt studieførebuande	4,23	4,3	4,28
Engelsk standpunkt yrkesfag	3,57	3,47	3,48

Tabell 9: Samla karaktersnitt i faga norsk, matematikk og engelsk. PULS.

Fellesfag, eksamen	HFK 2013/14	HFK 2014/15	Nasjonalt 2014/15
Norsk hovudmål, skriftleg	3,51	3,54	3,39
Matematikk – Eksamen, Matematikk 1P	2,41	2,35	2,41
Matematikk – Eksamen, Matematikk 1T	3,6	3,88	3,5
Matematikk – Eksamen, Matematikk 2P	2,57	2,68	2,74
Engelsk – Eksamen, Engelsk	3,83	3,64	3,63
Norsk hovudmål, skriftleg	2,66	2,91	2,85
Matematikk – Eksamen, Matematikk 2P-Y	2,37	2,44	2,46
Norsk, skriftleg	3,24	3,45	3,38

Tabell 10: Samla karaktersnitt, eksamen fellesfag. PULS.

Tabellane gir ein oversikt over karaktergjennomsnittet for standpunkt og eksamen i fellesfaga norsk, engelsk og matematikk. Dei ulike fellesfaga kan ha ulike fagkoder (til dømes skal elevane velje mellom praktisk eller teoretisk matematikk), og dei er då slått saman til ein gjennomsnittskarakter.

Jentene har i snitt høgare standpunktkarakterar i alle fellesfaga med unnatak i matematikk på påbygg – her er det likt mellom kjønn. Skilanden på kjønn er størst i norsk standpunkt på studieførebuande, kor jentene i snitt ligg 0,32 karakterpoeng høgare enn gutane.

Talet karakterar som utgjer snittet er stort, og det er derfor små variasjonar mellom dei to åra. Eksamenskarakterane kan variere noko meir, mellom anna fordi talet på karakterar er færre og vurderingsgrunnlaget for ein eksamenskarakter er langt mindre enn for ein standpunktkarakter.

Samla karaktersnitt - programfag	HFK 2013/14	HFK 2014/15	Nasjonalt 2014/15
ST standpunkt	4	4,1	4
MDD standpunkt	4,5	4,6	4,7
ID standpunkt	4,6	4,6	4,4
BA standpunkt	3,6	3,6	3,7
DH standpunkt	3,8	3,9	3,8
EL standpunkt	3,8	4	3,9
HO standpunkt	4	4	3,9
MK standpunkt	4	3,9	4,1
NA standpunkt	4,1	4,2	4
RM standpunkt	3,8	3,9	3,6
SS standpunkt	3,5	3,6	3,7
TIP standpunkt	3,9	3,9	3,7

Tabell 11: Samla karaktersnitt programfag per utdanningsprogram. PULS.

Tabellen over viser elevane sitt karaktergjennomsnitt i programfaga, fordelt på utdanningsprogram. Snittet blir berekna ut i frå elevane sine enkeltkarakterar i dei ulike programfaga. Det er små skilnadar mellom skuleåra, og også her har jentene eit høgare snitt enn gutane. Det gjeld for alle utdanningsprogram, og då særleg på yrkesfag.

Auka læringsutbytte for minoritetsspråklege elevar med kort butid

Som eit ledd i arbeidet med kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling ville fylkesdirektør opplæring legge til rette for eit tydeleg rammeverk for innføringstilbodet som skulle sikre god informasjon til elevar, foreldre og føresette om kva som er innhald og læringsmål for våre innføringsklassar. Det var også eit mål å sikre felles rammeverk for alle skular som har innføringsklassar i Hordaland. Lokal læreplan for innføringsklassane i Hordaland⁵ var klar for utprøving skuleåret 2014/15. Han har to kompetansenivå i alle dei seks fellesfaga norsk, samfunnsfag, engelsk, matematikk, naturfag og kroppsøving. Tanken er at ein kan nytte dei læreplanmåla som vil vere høvelege ut frå elevane sitt nivå.

Etter eitt skuleår med utprøving og viktige forbetringar, er no den lokale læreplan for innføringsklassane i Hordaland teke i bruk i alle klassar. Frå skuleåret 2015/16 skal planen gjelde for undervisning i alle innføringsklassar i Hordaland.

Skulen som førebuing til opplæring i arbeidslivet

Lærlingundersøkinga er ei obligatorisk spørjeundersøking som skal gi lærlingane mogelegheit til å formidle meiningar om opplæringa og andre høve som er sentrale for læringsutbyttet og læringsmiljøet. I denne samanheng er det valt ut indikatorar som gir eit godt grunnlag for å vurdere korleis opplæring i skule førebur elevane til opplæring i arbeidslivet.

	Heitt ueinig	Nokså ueinig	Verken einig eller ueinig	Nokså einig	Heitt einig
Undervisning i fellesfaga var tilpassa faget mitt	11,91%	19,14%	35,06%	26,66%	7,23%
Undervisning i yrkesfaga ga eit godt grunnlag for det eg skulle lære i lærebedrifta	4,87%	11,78%	23,47%	41,29%	18,6%
Utstyret vi brukte på skulen var oppdatert og i god stand	8,66%	15,47%	27,53%	35,7%	12,65%
Lærarane hadde god innsikt i det eg skulle møte i lærebedrifta	5,15%	9,82%	24,1%	38,1%	22,84%

⁵ <http://www.hordaland.no/PageFiles/62246/L.%C3%A6replan%20for%20innf%C3%B8ringsklassane%20rev.pdf>

Praksisen på skulen var relevant for opplæring i arbeidslivet	4,77%	8,08%	23,08%	36,51%	27,56%
Prosjekt til fordjuping /praksis gjorde at eg fekk læreplass	22,85%	8,2%	26,66%	20,02%	22,27%

Tabell 12: Lærlingundersøkinga 2014. Skulen som førebuing til arbeidslivet. PULS.

	Svært misfornøgd	Nokså misfornøgd	Verken fornøgd eller misfornøgd	Nokså fornøgd	Svært godt fornøgd
Kor fornøgd er du med opplæringa i skulen som førebuing til opplæring i arbeidslivet?	4,36%	9,78%	30,59%	42,79%	12,49%

Tabell 13: Lærlingundersøkinga 2014. Skulen som førebuing til arbeidslivet. PULS.

Mange av lærlingane i utvalet meiner at undervisninga på skulen var ei god førebuing til opplæringa i arbeidslivet, men at det er ei lita gruppe som meiner undervisninga ikkje var tilstrekkeleg relevant.

Gjennomføring i læretida

Overgangen frå Vg2 til lære på yrkesfaglege utdanningsprogram er ein av dei mest kritiske overgangane med tanke på auka gjennomføring i vidaregåande opplæring. Tilgangen til læreplasser påverkar overgangen i stor grad, og varierer frå fylke til fylke. Tal frå 2013⁶ viser 35,9 % av elevane i yrkesfag gjekk over i lære etter Vg2 i Hordaland. Nasjonalt er delen 32,9 %.

Hordaland er eit av dei største fagopplæringsfylka i landet. Dei siste åra har tal nye kontraktar auka og vi har dei siste åra ikkje hatt så mange i lære nokon gong. Dette ser vi også igjen på avlagde fag- og sveineprøvar som er det høgaste talet fagopplæringa har hatt, med over 3000 avlagde prøvar.

Fagopplæringa baserer seg på trepartssamarbeid. Dette betyr noko for korleis fylkeskommunen styrer sektoren. Det er i denne samanheng viktig å understreke at det er bedriftene sjølv som bestemmer kven dei vil teikne lærekontrakt med. Fagopplæringskontoret hentar kvart år inn oversikt over kor mange lærlingar dei enkelte bedriftene har behov for. Dette talet gjer oss ein oversikt, men av erfaring veit vi at situasjonen i dei enkelte bedriftene kan endre seg i løpet av kort tid.

Fagopplæringskontoret har ei formidlingsteneste der ein koplar søkjarar og bedrifter som ønskjer lærlingar. Både bedrifter og lærlingar opplyser om at faget prosjekt til fordjuping er avgjerande for å få læreplass. På landsbasis er 70 % av lærekontraktane inngått som en følgje av dette faget. Vi har ikkje tal i Hordaland, men det er ikkje noko som tilseier at talet er noko annleis i Hordaland.

Hordaland har også fleire kontraktar gjennom sokalla fleksible opplæringsløp. Hordaland har TAF-lærlingar i fleire fag (TIP, BA, EL og HO) og deltek også i forsøk om vekslingsmodellen. Her blir det gitt opplæring innan Tømrrarfaget, Helsefagarbeidarfaget, Barne- og ungdomsarbeidarfaget, og frå hausten 2015, Frisørfaget.

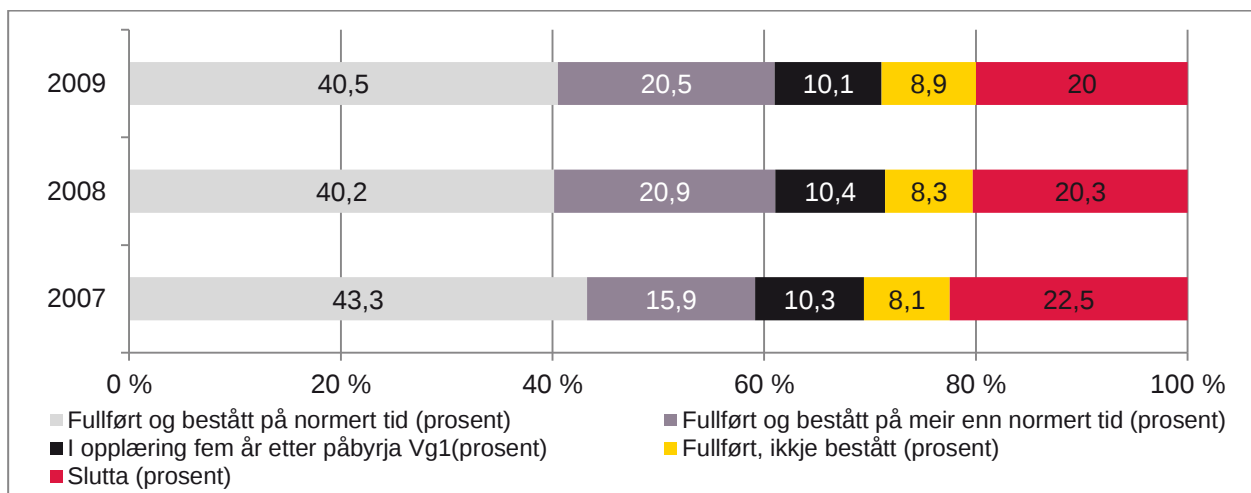
I tillegg er det også mange i Hordaland som følgjer opplæringsløp på sida av den ordinære 2+2 modellen, og som då får full opplæring i bedrift.

Mykje av fagopplæringa er organisert gjennom opplæringskontor, der om lag 70 % av alle lærekontraktane blir teikna gjennom eit kontor. Fagopplæringskontoret har dei siste åra lagt til rette for at det skal fleire kontraktar gjennom kontor. Det er skilnadar mellom bransjane på kor mange kontraktar som går gjennom opplæringskontor. I nokre er det 100 %, medan det i andre er langt færre. Til dømes er store verksemder som Frank Mohn og Statoil er ikkje tilknytt opplæringskontor.

Fagopplæringskontoret har i 2014 gjennomført dialogmøter med dei 25 største opplæringskontora, der kvalitet, gjennomføring og læringsmiljø er nokre av stikkorda for dialogen. I tillegg gjennomfører vi ei årleg samling for alle opplæringskontora. Partane i arbeidslivet er tett på fagopplæringa i Hordaland gjennom Yrkesopplæringsnemnda, som har møte ein gong i månaden.

⁶ <http://www.udir.no/globalassets/upload/statistikk/gjennomforing/gjennomforingsbarometeret-2014.pdf>

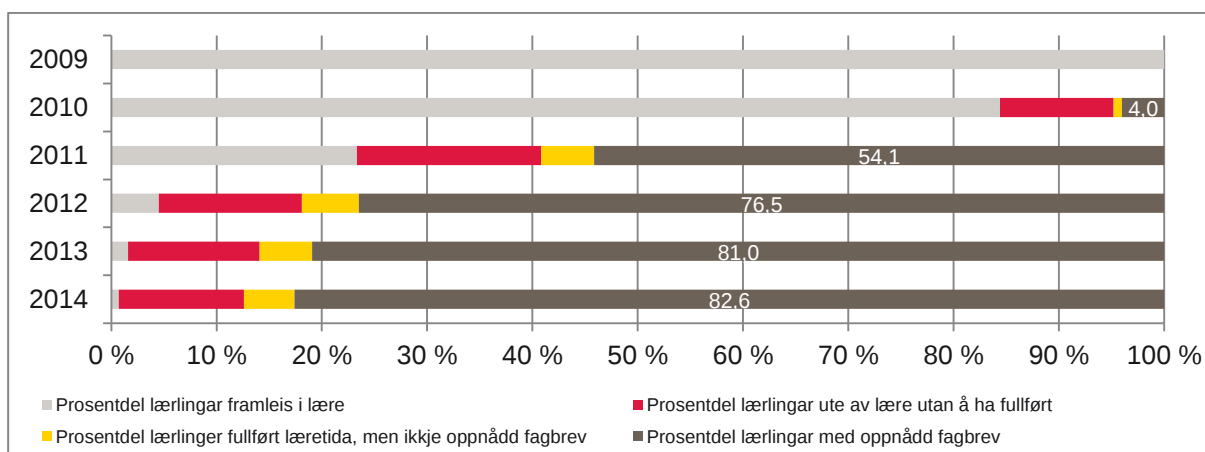
I figuren under kan ein sjå gjennomføringstala for dei som vel yrkesfag i Hordaland, fem år etter at dei starta opplæringa. Figuren viser dei tre siste kulla.

Figur 15: Gjennomføringstal yrkesfag. Skoleporten.

Figuren over viser at 61 % av dei som starta på yrkesfag i 2009, hadde fullført og bestått i løpet av fem år, i 2014. Figur 8, *Oppnådd kompetanse 2009-kullet*, side 16, viser at omlag halvparten av desse har fullført med studiekompetanse. Det vil seie at av alle dei som starta på yrkesfag i 2009, hadde omlag 30 % fagbrev 5 år etter. Tal frå Udir viser at i 2013 gjekk 26 % av yrkesfagelevane på Vg2 i Hordaland over til påbygg, noko som er høgast i landet.

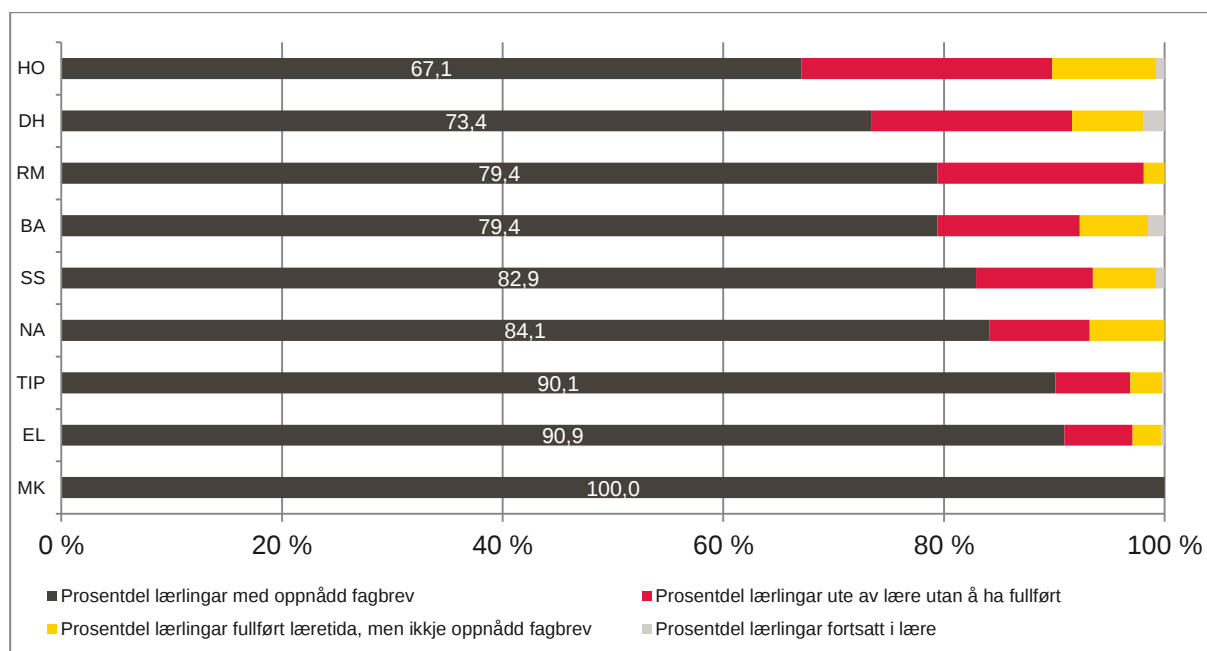
Dersom ein ser på alle dei som faktisk går ut i lære, kan ein sjå at gjennomføringa er betrakteleg betre. Figuren under viser status for 2009-kullet og dei fem neste åra.

Figur 16: Lærlingestatus 2009-kullet i Hordaland. Skoleporten.

Som ein kan sjå, har 82,6 % av lærlingane fullført med fagbrev fem år etter at dei starta lærlingtida. 11,9 % har slutta og 4,8 % oppnådde ikkje fagbrev. 0,7 % er framleis i lære.

I neste figur kan ein sjå status per utdanningsprogram fem år etter at dei starta lærlingtida.

Figur 17: Status oppnådd kompetanse per utdanningsprogram, etter fem år. Skoleporten.

Som ein kan sjå, er det stor variasjon mellom utdanningsprogram når det gjeld kor mange som fullfører med fag- eller sveinebrev fem år etter oppstart av læretida. Vi veit at det er skilnadar mellom utdanningsprogramma når det gjeld både overgang frå Vg2 til lære og gjennomføring av sjølve læretida. I dei fagområda som ligg på over 90 % gjennomføring, er det i hovudsak for mange søkjarar enn det som arbeidslivet etterspør. Dette betyr at arbeidslivet har eit luksusproblem i høve til tilsetjing av lærlingar. Ein kan rekne med at dette påverkar gjennomføringa. I Bygg- og anleggsteknikk veit vi at ein slit med rekrutteringa, og det er mange læreløp som ikkje er 2+2-løp. I tillegg får dei fleste elevane tilbod om læreplass, uavhengig av resultat frå skulen. Dette er ikkje tilfelle for elevar frå TIP og Elektrofag.

Lærlingane i Helse- og oppvekstfag si gjennomføring er låg, og det er vanskelig å seie kva som påverkar dette. I utgangspunktet er det mange elevar som ikkje går ut i lære, men vel Vg3 påbygging til studiekompetanse.

Samfunnskontrakten

Samfunnskontrakten er eit samarbeidsprosjekt mellom myndighetene og partane i arbeidslivet, der det overordna målet er å forankre fagopplæringa i alle relevante bransjar og sektorer, og skaffe flest moglege læreplassar til elevar som ønskjer det. Kunnskapsdepartementet og arbeidsgivar- og arbeidstakarorganisasjonane skreiv under kontrakten våren 2012 og sette opp tre mål:

- Talet på godkjente lærekontraktar skal auke med 20 % i 2015 i høve til nivået ved utgangen av 2011.
- Auke talet på vaksne som tek fag- eller sveinebrev
- Auke prosentdel lærlingar som fullfører og består med fag- eller sveinebrev.

Ei nasjonal evaluering av arbeidet for å nå desse måla viser at ein ikkje kjem til å kome i mål innan 2015. I *Indikatorrapport 2015 - Oppfølging av Samfunnskontrakt for flere læreplasser*⁷ står det mellom anna at dersom ein går ut frå ein jamn auke i nye lærekontraktar, måtte det innan 2014 vore ei auke på 15 %, medan den reelle auka er 5 %. For Hordaland er tilfellet 4 %.

Nasjonalt har det vore ein god auke i vaksne som tek fag- og sveinebrev, og Hordaland er det nest største fylket etter Rogaland når det gjeld tal på vaksne som tek fag- og sveinebrev. Dei aller fleste vaksne i denne gruppa er praksiskandidatar.

⁷ <http://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/samfunnskontrakten/indikatorrapport-2015-web.pdf>

Fagprøvar

I 2014 blei det avlagd 3051 fag-/sveineprøvar i Hordaland, medan talet i 2013 var 2793.

	2010	2011	2012	2013	2014
Avlagde prøvar	2696	2724	2428	2793	3051
Praksiskandidatar	789	993	682	890	1074
Stryk lærlingar	11,8 %	12 %	11,9 %	9,7 %	10,5 %
Stryk elevar slutt opplæring i skule	41,6 %	36,5 %	43 %	26 %	29,6
Stryk praksiskandidatar	7,7 %	8 %	6%	8 %	7,8

Tabell 14: Utvikling avlagde prøvar 2010-2014. Vigo.

Dei fem siste åra har talet på gjennomførte fag-/sveineprøvar vore relativt stabilt med unnatak av ein liten nedgang i 2012. Som ein kan sjå er nesten 1/3 av alle fagprøvene gjennomført av praksiskandidatar. Dette er vaksne som har lang erfaring frå arbeidslivet og som no ønskjer å ta fagbrev i yrket sitt. Mange av desse har fått opplæring gjennom vaksenopplæringa. I NOVA-rapporten *Voksne i grunnskole og videregående opplæring*⁸ frå 2013, som tok for seg vaksenopplæringstilbodet i dei ulike fylka, står det mellom anna: «Hvor mye ressurser som brukes til informasjon varierer sterkt mellom fylkene vi har besøkt. Det var bare Hordaland fylkeskommune som hadde en omfattende informasjonsstrategi, og den ser ut til å virke ved at det er det fylket som har flest voksne i videregående utdanning». I 2014/15 har det vore nedgangstider i fleire bransjar, og det er i slike tider verdien av å ha eit fagbrev blir tydeleg. Dette kan vi rekne med er ei viktig årsak til at vi har ein slik tydeleg oppgang i talet på praksiskandidatar. Det er eit signal om at det å ha eit fagbrev er viktig for å kunne ha gode mogelegheiter på arbeidsmarknaden.

Fordeling fag- og sveineprøver 2014

Utdanningsprogram	Fag- og sveinebrev
MK	8
NA	56
DH	116
RM	129
SS	322
EL	426
HO	589
BA	631
TIP	774
Totalsum	3051

Tabell 15: Avlagde prøvar 2014. Vigo.

Desse kjem også innom fagopplæringa etterkvart for å få dokumentert praksisen sin, gjennom ein fag- eller sveineprøve. Totalt tal fag- eller sveineprøvar er det høgaste talet nokon gong.

I tabellen kan ein sjå fordelinga på fag- og sveinebrev for 2014. Det å gi arbeidslivet den kompetansen som blir etterspurd, er ei stor utfordring. Fagopplæringa består av omlag 185 ulike lærefag, men ser vi kor det er flest lærlingar, så blir 90 % av produksjonen vår dekt innan 35 fag. I mange fag er det i stor grad berre praksiskandidatar som tar fag- eller sveinebrev. Praksiskandidatordninga er ikkje ei opplæringsordning, men ei dokumentasjonsordning. Vi veit at det innan bygg- og anleggsbransjen er mangel på arbeidskraft med fag- eller sveinebrev, medan innan Elektro- og TIP-områda er tilgangen på arbeidskraft med rett kompetanse god.

Dette merkast i høve til tal elevar som kjem ut i lære etter Vg2. Nokre bransjar kompenserer dette arbeidskraftsbehovet med innleidd arbeidskraft.

⁸ <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjonar/Rapporter/2013/Voksne-i-grunnskole-og-videregaende-opplaering>

Oversikt over søkjarar i VIGO 2011-2014

I 2014 blei det til saman godkjent 2240⁹ nye lærekontraktar. Dette er ein oppgang på 168 kontraktar frå 2013.

Status	2011	2012	2013	2014
Søkjarar med rett	1744	1772	1715	2052
Formidla med ungdomsrett	1242	1270	1259	1556
Søkjarar alle rettar	2398	2523	2440	2796
Kontraktar alle rettar	1834	1834	1806	2071
Alternative Vg3-kontraktar	59	48	54	45

Tabell 16: Tal lærekontraktar 2011-2014, Udir per 1.12 med unnatak 2011, der tala er frå 1. nov. Alternativ Vg3. Vigo, 2014.

Sluttopplæring i skule, Vg3

Dersom fylkeskommunen ikkje kan formidle opplæring i bedrift til dei som ønskjer slik opplæring, må også bedriftsdelen av opplæringa gjennomførast i skulen. Tilbodet skal vere på eit opplæringsår i enkelte fag, og vi har også tilbod i samarbeid med både vidaregåande skular og bedrifter. Tal på ungdomar i Vg3 i skule i 2014 var 45.

Fagopplæringskontoret har satsa på å få til modellar i Vg3 som liknar opplæring i læretid gjennom samarbeid med blant anna HOP Kompetansesenter og OKEL, Slåtthaug vgs og Askøy vgs. Kvalitet på sluttopplæring i skule har vore eit fokus. Fagopplæring har i 2014 gått vekk frå sluttopplæring i skule etter normal modell, og har oppretta eit forlenga løp med tette band til lokalt arbeidsliv. Dette kan vere med på å forklare nedgang i stryk frå 2014.

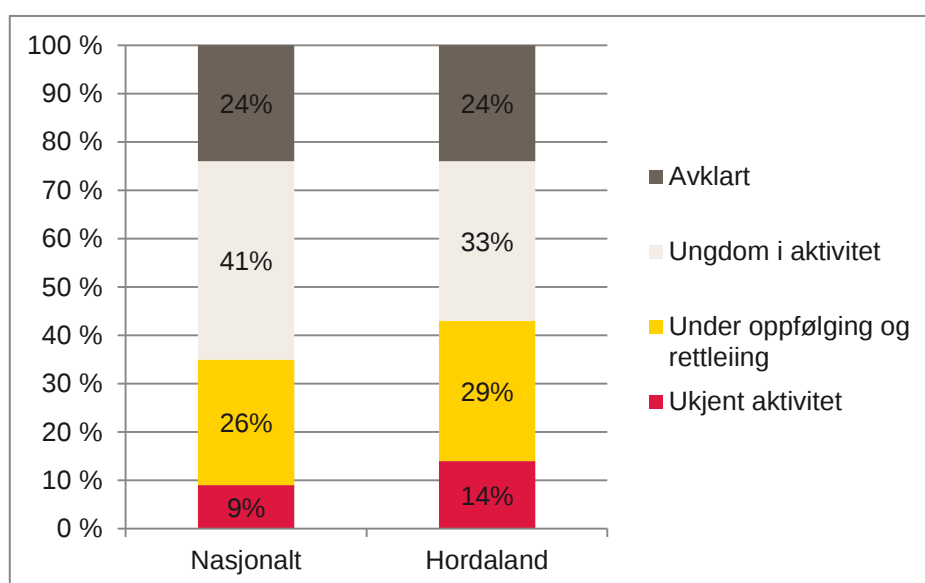
Per september 2015 blir det arbeid med oppretting av Vg3 i skule i bilfaget, lette kjøretøy, platearbeidar, sveisar og industrimekanikarfaget, landsbruksmaskinmekanikar, kjole- og draktsyar, matros og motormann, IKT servicefaget og elektrikarfaget. Av fag frå Vg2 skil industriteknologi, elenergi, maritime og bilfag skil seg ut med mange restsøkjarar.

⁹ Talet inkluderer også dei som ikkje søker via Vigo.

Fylkeskommunen sitt ansvar for ungdom utanfor vidaregåande opplæring

Oppfølgingstenesta (OT) er ei fylkeskommunal teneste for ungdomar som har rett til vidaregåande opplæring, men som ikkje er i vidaregåande opplæring eller arbeid. Tenesta gjeld for ungdom mellom 16 og 21 år. OT skal ha oversikt over alle ungdomane i målgruppa, tilby dei rettleiing og syte for at dei får tilbod om opplæring, arbeid eller andre kompetansefremjande aktivitetar. Å få ungdomane i aktivitet er med andre ord ei viktig måloppnåing for OT.

Figuren under viser at av alle ungdomane som er tilmeldt oppfølgingstenesta er 33 % kome i aktivitet og 29 % er under oppfølging og rettleiing. 14 % er ukjende, som vil seie at OT ikkje har etablert kontakt med ungdomane og ikkje veit kva dei gjer. 24 % er avklart av OT, og er på rapporteringstidspunktet i ein situasjon der opplæring og arbeid ikkje er aktuelt.

Frå 2014 til 2015 har del ukjende ungdomar i oppfølgingstenesta gått ned frå 21 % til 14 %. Prosentdel ungdomar som har kome i aktivitet har helde seg stabil i same periode.

Ungdomar som er avklart er ei samansett gruppe. Det kan til dømes vere ungdomar som er i militæret, folkehøgskule eller har omsorg for små barn og for ein avgrensa periode er i ein situasjon der opplæring eller jobb ikkje er aktuelt.

Figur 18: Status for dei fire hovudgruppene i OT per februar 2015. Udir.

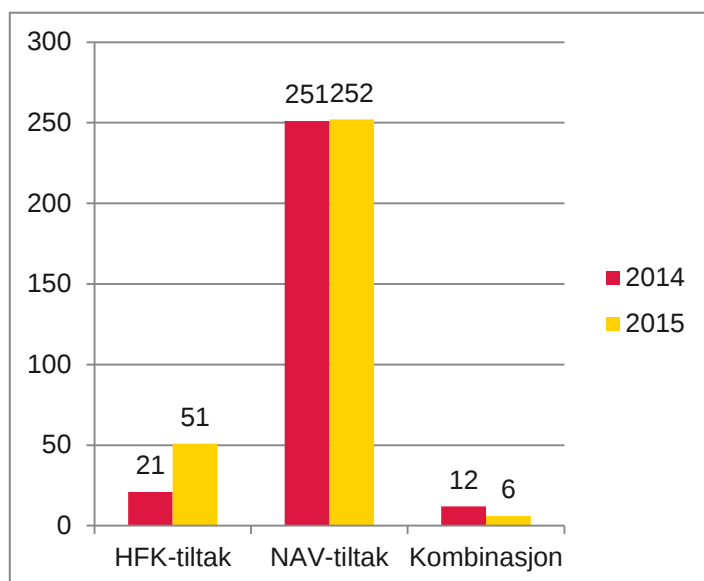
Ei stor gruppe er også ungdomar som er sjuke eller i institusjon. For denne gruppa er det høve som hindrar dei i å nytte seg av opplærings- eller jobbtillbod. Det kan t.d. vere fysisk eller psykisk sjukdom eller rus.

Avklaringsamtalar

Avklaringsamtalar for elevar som vil slutte på skulen eller står i fare for å miste skuleplassen sin blei innført i 2011 som eit verkemiddel under Ny GIV. Formålet med samtalen er å legge til rette for ei tidligare og meir forpliktande oppfølging av ungdom som kan falle ut av opplæring og arbeid. Vidare er formålet å etablere rollar og ansvarsforhold for det vidare oppfølgingsansvaret. Det er ikkje slik at elevar alltid sluttar på skulen etter ein avklaringsamtale. Det første ein sjekkar ut er om det er grunnlag for å fortsetje på skulen heilt eller delvis. Samtalen skal fungere motiverande og realitetsorienterande, og OT skal gi rettleiing og informasjon om dei moglegheitene som finst. OT gjennomførte i skuleåret 2014/15 497 avklaringsamtalar. Ikkje alle som sluttar på skulen møter opp til avklaringsamtalar, og ein elev kan ha fleire samtalar. Dette talet er derfor ikkje direkte samanliknbart med tal på skulesluttarar.

Fleire ungdomar i aktivitet

Frå 2014 til 2015 har det vore ein auke i tal ungdomar som kjem i aktivitet gjennom tiltak i regi av OT. Figuren under viser hovudkategoriane for aktivitet i perioden – fylkeskommunale tiltak, NAV-tiltak og kombinasjonstiltak. Ungdomar som blir tilbakeført til vidaregåande opplæring som ordinære elevar er ikkje representerte i desse tala.

Figur 19: OT-tiltak 2014-2015.

Tal på ungdomar i fylkeskommunale tiltak utgjer den største auka i 2015. Etablering av Hyssingen produksjonsskule og OT sitt eige tilbod #Gameplan er årsaka til dette. Når Hyssingen produksjonsskule aukar opp talet på deltakarar i 2015/16 er det forventa at tala aukar ytterlegare.

Andre fylkeskommunale tiltak for OT-ungdom er til dømes studieverkstad i skule, truckførarkurs, korte kompetansegivande kurs og Aktiv ungdom (Erasmus). Eit samarbeid som starta hausten 2015 mellom OT, fagopplæring og NAV om «Jobbspesialist» er venta å gi godt resultat med tett oppfølging i bedrift.

Det nasjonale prosjektet «NAV i skole» blir etablert på Årstad videregående skole i 2015, og det er forventa at prosjektet skal verke førebyggjande og bidra til færre sluttarar.

Ungdomar i OT to skuleår på rad

Ungdomar som er i oppfølgingstenesta si målgruppe to skuleår på rad, omtaler vi som gjengangarar. Av dei ungdomane som var registrert i OT med oppfølgingsrett ved skuleårets slutt i 2014, var det 40 % gjengangarar, medan desse i 2015 var redusert til 34 %. Dette var 2 prosentpoeng under nasjonalt nivå i 2015.

OT har stort fokus på å følgje opp status over tid på om ungdomane har kome i skule, tiltak eller andre aktivitetar. OT har i løpet av det siste året etablert eit eige kartleggings- og oppfølgingsopplegg (#Gameplan) for dei som det tradisjonelt har vore vanskeleg å få ut i tiltak eller tilbake i opplæring. Rekrutteringsrutinane for dette har også vore med på å avdekke oppfølgingsbehov på ein meir tydeleg måte. OT har betre oversikt over heile målgruppa og får kontakt med fleire enn tidlegare.

Sjølv om ein ungdom er registrert i oppfølgingstenesta to skuleår på rad, betyr ikkje det at dei har vore utanfor opplæring eller arbeid i heile perioden. Ein del av ungdomane startar i vidaregåande opplæring eller arbeid, men sluttar, og kjem dermed i kontakt med OT igjen.

Sterk reduksjon i talet på ukjende – betre oversikt over ungdomane

Prosentdel ukjende ungdomar som OT ikkje har fått kontakt med, er redusert frå 21% i 2014 til 14% i 2015. OT arbeidar aktivt for å kome i kontakt med dei ukjente og få avklart aktivitet og behov. Ungdomar som ikkje er i aktivitet får tilbod om rådgiving og hjelp av OT. Ein stor del av dei ukjente går på privatskule, folkehøgskule og deltek i utvekslingsprogram i utlandet. Nokre er i arbeid, i militæret, har omsorg for barn eller er sjuk.

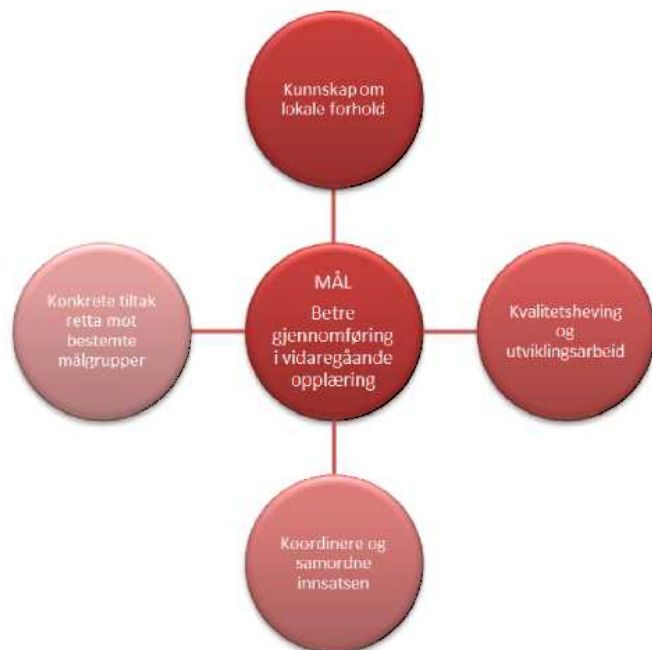
Årsaka til reduksjonen skuldast rutinane som er etablert for rask og tett kontakt gjennom heile året med ungdomane som er overført til OT. Både ungdomane sjølv og føresette får brev frå OT, og det blir sendt ut SMS med påfølgjande telefonkontakt. Det er også oppretta ei Facebook-side for OT med informasjon der ein på ein enkel måte kan ta kontakt.

Tiltak på fleire arenaer for å auke gjennomføringa

Internasjonale studiar og undersøkingar som er gjort i regi av Utdanningsdirektoratet viser at det ikkje er eitt enkelt tiltak som verkar, men at det er ein heilskapleg og samordna innsats som gir resultat på sikt.

Udir skriv på si heimeside:

Arbeidet må foregå kontinuerlig og forankres som en del av hele skolens oppgave. I tillegg må skolen kunne samarbeide godt med et støttenettverk utenfor skolen, bestående av bl.a. Oppfølgingstjenesten, barnevernet og NAV. Det er viktig å ha en klar ansvars- og oppgavefordeling, slik at alle aktuelle personer og institusjoner vet når de skal trå til og hva de skal gjøre. Samtidig er det sentralt å opprettholde fokuset på arbeidet mot frafall¹⁰.

Figur 20: Betre gjennomføring i vidaregåande opplæring

Det vil seie at oppfølginga i seg sjølv både er kartleggande og retta mot at ungdomane skal oppnå kompetanse, og at dei ulike instansane har eit systematisk og føreseieleg samarbeid både på system- og individplan. Oppfølgingstenesta skal ha ulike tilbod på ulike nivå og etter ulike behov, og med oppfølging av resultat. All kartlegging og innsøking skjer gjennom OT, der dei har oppfølgings- og koordineringsansvaret. Det at OT og PPT er samorganisert i Hordaland gjer at PPT-ressursane er aktivt inne etter behov for OT-ungdomane og på dei ulike samarbeidsarenaene.

Overgangen frå skule til læretid er ei kritisk fase i fagopplæringa. Derfor har fylkesdirektør opplæring sett fokus på samarbeid med arbeidslivet og faget prosjekt til fordjuping. Vi veit at når elevane får bruke delar av opplæringa si ute i bedrifter gjennom prosjekt til fordjuping, er dette ein av dei viktigaste inngangsportane til rekruttering av læreplassar¹¹.

Eit anna tiltak for å styrke yrkesopplæringa er FYR-satsinga (Fellesfag, Yrkesretting og Relevans). Tanken er at elevane skal få ei opplæring som er meir i tråd med det yrket dei skal ut i. I desember 2014 publiserte Trøndelag Forskning og utvikling¹² ein rapport der dei skriv følgjande:

Yrkesretting og relevans har stor betydning for motivasjon og mestringsforventning, moderat betydning for holdning til skolen og bare liten betydning for elevenes sannsynlighet for å gjennomføre. Det betyr at andre forhold i og utenfor skolen er mer bestemmende for gjennomføring. Analysene tyder på at økt mestringsforventning hos eleven påvirker både indre motivasjon for fellesfag, holdninger til skolen og sannsynlighet for å fullføre, men at motivasjon ikke har noen direkte påvirkning på gjennomføring.

¹⁰ <http://www.udir.no/Tilstand/Forskning/Rapporter/Sintef/Tiltak-mot-fracfall-i-videregaende-opplaring-2007/>

¹¹ <http://www.udir.no/Tilstand/Forskning/Rapporter/FAFO/Prosjekt-til-fordypning-oker-elevenes-motivasjon/>

¹² <https://www.regjeringen.no/contentassets/e0764dd8bbe4f4668a278beff13e45ed9/rapporttfou.pdf>

I april 2015 kom ein delrapport frå FAFO¹³ der forskarane såg på ulike tiltak for å kvalifisere elevane etter Vg2, anten dei skal ut i lære eller til Vg3 Påbygg. I denne rapporten tek dei mellom anna føre seg problema med å finne gode indikatorar som målar kva som er eit vellukka tiltak. Dei skriv i sin rapport at det også er andre føresetnader som påverkar resultatane og at ein ikkje berre kan måle kor mange som får læreplass. Det er mellom anna mange som ikkje har dei naudsynte føresetnadane til å skaffe seg læreplass som også påverkar resultatane.

I same periode presenterte Kunnskapssenter for utdanning rapporten *Fråfall i videregående opplæring – en systematisk kunnskapsoversikt*¹⁴, ein kunnskapsoversikt med systematisk gjennomgang av dei forskingsrapportane på fråfall som ligg føre. Gjennomgangen viser at mange forskingsrapportar har brukt elev-/registerdata for å finne årsakene til fråfall. Desse analysane gir et godt innblikk i kvifor så mange fell frå og kva for grupper som er spesielt utsett. Rapporten seier vidare at ingen forskingsresultat finn svar på kva for tiltak av alle dei som er sett inn dei siste åra som er mest effektive. Fleire norske forskarar med god innsikt i fråfallsproblematikk påpeikar no at det trengst meir målretta intervensjonar som blir følgd opp av metodisk robuste målingar av effektar av tiltak. På bakgrunn av denne rapporten set Kunnskapsdepartementet no i gang med nye forskingsprosjekt, denne gangen som randomiserte kontrollerte forsøk som undersøker kva for strategiar som verkar, under kva omstende og for kven. Målet med forskinga er at forskarane skal kome med gode skildringar av tiltaket og med konkrete tilrådingar om korleis dei skal utførast dersom tiltaka skal ha ønska effekt.

Fylkesdirektør opplæring har meldt inn eit ønskje om å delta i eit studie i samarbeid med Hemil-senteret, Nordlandsforskning og Oxford Research som handlar om nærværsfaktorar og auka fullføring. Mange av dei som fell frå har truleg stort fråvær. Dersom det blir sett inn ressursar for å få dette ned, så er det mogeleg at fleire har grunnlag til å gå vidare på neste årstrinn, og som kan skaffe seg læreplass. Avgjerda frå Kunnskapsdepartementet om kva fylkeskommunar som får delta kjem i februar 2016.

I vedlegga til denne rapporten ligg det ei oversikt over tiltaka som er sett i verk i Hordland fylkeskommune. For nokre av tiltaka er det mogeleg å finne måleindikatorar, medan det på andre tiltak ikkje er mogeleg. Dette er kommentert der det har vore naturleg.

---

¹³ <http://www.udir.no/Upload/Forskning/2015/Delrapport%20april%202015.pdf?epslanguage=no>

¹⁴ <http://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?c=Rapport&cid=1254008808778&lang=no&pagename=kunnskapssenter%2FHovedsidemal>

Læringsmiljø

Læringsmiljøet si betydning for elevane si læring og fullføring framstår stadig tydelegare. Elevar som opplever tilhøyrsløse og tilknytning til skulen har større sjans for å gjennomføre utdanninga. I ei forskningsoppsummering ved Kunnskapsenter for utdanning i 2014 blir det slått fast at «stadig mer forskning peker i retning av at opplevelse av tilhørighet og tilknytning til skolen er en sterk prediktor for helse, og læringsutbytte, elevtilfredshet og atferdsproblemer»¹⁵. Også nasjonale satsingar som Betre læringsmiljø-prosjektet frå Utdanningsdirektoratet (2008-2013) har skaffa til vegs viktige studiar i faktorar som utgjør eit godt læringsmiljø. Det same har kunnskapsgrunnlaget til Djupedal-utvalet, som i mars 2015 gav si utgreiing til Kunnskapsdepartementet, NOU 2015:2, *Å høre til*¹⁶.

Desse større utgreiingane og følgjeforskinga rundt dei gir eit auka kunnskapsgrunnlag også for skuleeigarar og skuleleiarar som har som mål å betre læringsmiljøet i skulen. Det er ikkje berre eitt svar på utfordringane, slik det heller ikkje berre er eitt svar når ein skal få til eit godt arbeidsmiljø på ein arbeidsplass.

Derfor er arbeidet i opplæringsavdelinga og på skulane stadig meir systematisk og breitt, samhandlinga stadig betre, og medvitet om at førebygging er nødvendig, er tydelegare. Ein skulekvardag som er meningsfull og der alle opplever å lukkast, eit trygt miljø fritt for mobbing og med tydeleg og ansvarleg inngripen om noko skjer, eit helsefremjande skulemiljø der medbestemming er ein av pilarane, er alle naudsynte ingrediensar i eit godt læringsmiljø.

Våren 2014 søkte opplæringsavdelinga om tilskott til eit toårig prøveprosjekt frå 1.8.2015 til 31.7.2017 med mobbeombod for å trygge elevane og læringane sitt psykososiale miljø. Mobbeombodet skal vere eit lågterskeltilbod for elevane, læringane og deira føresette. Ho skal også ha ein rådgivande funksjon for skulane i det systematiske førebyggjande arbeidet mot mobbing.

Hausten 2015 etablerte opplæringsavdelinga ei ny gruppe for samarbeid om læringsmiljø og helse. Gruppen består av rådgivarar med kompetanse innanfor helse- og trivselsfremjande tiltak og mobbeombodet i Hordaland fylkeskommune. Dette er ei styrking av det systematiske arbeidet gjennom at gruppa skal koordinere innsats og sikre kompetanse i avdelinga og ut mot skulane i saker som gjeld læringsmiljøet.

Systematisk arbeid og tiltak initiert frå skuleeigar skuleåret 2014/15

Forskinga på læringsmiljø har dreidd merksemda frå å vere meir individorientert til meir preventivt arbeid med læringsmiljø. Systematisk arbeid med læringsmiljø må vedlikehaldast kontinuerleg. Nokre arenaer for det systematiske arbeidet blir presentert i det følgjande, i form av både etablerte arenaer og prosjekt som skal gi naudsynt erfaring inn i det systematiske arbeidet.

Elevmedverknad og inkludering i læring og læringsmiljø

Opplæringsavdelinga har arrangert skulestartkonferansen årleg sidan 2000, ofte saman med Elevorganisasjonen i Hordaland. Etter kvart er konferansen blitt ein sentral arena for systematisk arbeid med læringsmiljø, dei tre siste åra over to dagar, - og no for rektorane i tillegg til elevinspektørar og elevråd.

Skulestartkonferansen for skuleåret 2014/15 hadde *systematisk elevmedverknad for betre læringsmiljø* som hovudtema. Etter denne konferansen har stadig fleire skular prøvd ut og etter kvart fått på plass system for systematisk elevmedverknad, og dette bidreg positivt i skulane sitt utviklingsarbeid. Arbeidet med dette blir følgt opp gjennom VBV-systemet.

Hausten 2014 blei det lyst ut midlar til deltaking i skulevise prosjekt med tema systematisk elevmedverknad for betre læringsmiljø. Dei fem skulane som blei med i prosjektet har presentert erfaringane for kvarandre på eigne samlingar, men også på skulestartkonferansen i september 2015. Skulane i prosjektet rapporterer at endra praksis med gode møtearenaer har styrka relasjonane mellom elevar og lærarar, og mellom elevar og leiing. Gode og trygge relasjonar som byggast gjennom eit slikt arbeid, er noko å støtte seg på når det oppstår

15

http://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?c=Rapport&cid=1254000228200&pagename=kunnskapsenter/Hovedside_mal

16 <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2015-2/id2400765/>

behov for å fortelje om vanskelege erfaringar, til dømes krenkingar eller mobbing. Erfaringar frå desse skulane vil bli delt vidare.

Elevinspektørane har vore sentrale i læringsmiljøarbeidet i nær 20 år i Hordaland. Stillinga blei i si tid etablert for å styrke det sosialpedagogiske arbeidet og å støtte opp om elevdemokratiet. Skulestartkonferansen er ein viktig møteplass for elevinspektørane. Våren 2016 vil dei bli inviterte til ein temadag og felles samling, slik at den systematiske innsatsen på læringsmiljøfeltet kan styrkast ytterlegare.

Skulestartkonferansen 2015 blei gjennomført 22. og 23. september, og hadde i år henta overskrift frå Djupedal-utvalet sin NOU: 2015:2: *Å høre til*. Hovudforedraga var ved to medlemmar frå Djupedal-utvalet. Kunnskap om mobbing generelt og digital mobbing spesielt, blei grundig presentert med forskingsperspektiv og frå praksisfeltet. Slik var konferansen meint å støtte arbeidet for ein inkluderande skule, for eit trygt miljø og kampen mot mobbing.

Rusførebygging er også ein viktig del av arbeidet for eit godt læringsmiljø. I 2015 gjennomførte Deloitte ein forvaltningsrevisjon av det rusførebyggande arbeidet i vidaregåande skular, på vegner av kontrollutvalet i Hordaland fylkeskommune. Gjennom innsamlinga av dokumentasjon har opplæringsavdelinga fått god oversikt og kunnskap om feltet, noko som bidreg til enda betre samhandling. Kursrekka *Kjentmann*, eit 30-timars kurs i regi av Korus/Bergensklinikkene vil bli gjennomført på alle vidaregåande skular innan 2017. Informasjon om *Kjentmann* blei presentert for elevråda, elevinspektørar og rektorar på skulestartkonferansen 2015.

Hausten 2013 starta HFK eit samarbeidsprosjekt med Antidoping Norge og tilsette ein foredragshaldar til å besøke ulike skular i Hordaland for å informere om dei negative konsekvensane ved bruk av doping. Formålet er å redusere dei fysiske, psykiske og sosiale konsekvensane hos unge menneske som følgje av dopingbruk, samt å forhindre at doping øydeleggjar liv til brukarane, familie og tilfeldige tredjepartar. Prosjektperioden går ut desember 2015.

Systematisk arbeid med psykososialt miljø

Det er i aukande grad eit større samarbeid mellom dei ulike partane i skulen på dette området, og det kan framleis bli betre. Pilotprosjektet med helsefremjande skular vil vere viktig for å finne gode måtar for dette, nettopp på grunn av brei deltaking frå skulen (elevar, lærarar, leiing, skulehelseteneste) og kunnskapsbaserte metodar.

Rutinane for skulen sitt arbeid med det psykososiale miljøet er å finne i kvalitetssystemet. Med utgangspunkt i ein forvaltningsrevisjon er det sett i gang arbeid med å følgje skulane tettare: både gjennom system for eigevaluering hos skuleeigar og på skulane, samt opplegg og plan for tilsynsbesøk.

Også her vil samarbeidet skuleeigar har med Elevorganisasjonen vere nyttig, ikkje minst fordi elevar i vidaregåande alder er med å utvikle språk, haldningar og openheit om psykisk helse som vaksne både i og utanfor skulen kan lære av.

Mobbing og krenkingar

Elevundersøkinga er den viktigaste kjelda til informasjon om elevane sine opplevingar av eige læringsmiljø. Kombinert med aktiv oppfølging av rutinar og handlingsplikt nedfelt i opplæringslova, har skuleeigar og skulane godt grunnlag for å arbeide førebyggjande og framtidssretta, og å følgje opp situasjonen på den enkelte skule.

Mobbing

Førekosten av elevar som opplever å bli mobba var stabil i perioden 2007 til 2012, men med ein reduksjon i 2013. Det blei gjennomført ein revisjon av Elevundersøkinga i 2013, der tal spørsmål blei redusert. I analysen for 2014 gjort av NTNU Samfunnsforskning¹⁷ drøftar ein om nedgangen er reell eller om han har metodiske eller andre årsaker. Vi skal derfor vere forsiktige med å konkludere med at det har blitt ei klar reduksjon i mobbing.

Gjennom Elevundersøkinga ser vi at i Hordaland rapporterer nokre fleire elevar at dei blir mobba i 2014 enn i 2013, ei utvikling frå 2,35% (266 elevar) i 2013 til 2,66% (273 elevar) i 2014. Lærlingundersøkinga for Hordaland visar at 3,4 % av lærlingane (41 lærlingar) opplever mobbing «av og til» eller oftare, jf. tabell 21. Resultata i Hordaland skil seg ikkje ut frå nasjonalt resultat.

17

Har du blitt mobba på skulen dei siste månadane?	Ikkje i det heile teke	Ein sjeldan gong	2 eller 3 gonger i månaden	Omlag 1 gong i veka	Fleire gonger i veka
2014	91,64 %	5,71 %	1,12 %	0,45 %	1,09 %
2013	90,89 %	6,76 %	0,92 %	0,55 %	0,88 %

Tabell 17: Elevundersøkinga 2014. *Mobbing på skulen.*

Krenkingar

Elevane rapporterer i større grad om ulike former for krenkingar enn mobbing. Under er nokre døme på dette. På alle spørsmåla blir elevane spurt om kor ofte den enkelte krenkinga har skjedd i løpet av skuleåret og kor det har skjedd. Mykje av dei krenkande hendingane skjer på arenaer der læraren ikkje har kontroll, til dømes ute, i garderoben eller i gangane. Plaginga skjer i mindre grad på internett og mobil.

Kor ofte har dette hendt med deg på skulen dette skuleåret?	Ikkje i det heile teke	Ein sjeldan gong	2 eller 3 gonger i månaden	Omlag 1 gong i veka	Fleire gonger i veka
Nokon kommenterte utsjåande mitt negativt på ein måte eg ikkje likte	81,53 %	15,49 %	1,49 %	0,52 %	0,97 %
Nokon slo, dytta, sparka eller heldt meg fast så eg blei redd	96,06 %	3,16 %	0,27 %	0,14 %	0,37 %
Eg blei heldt utanfor	79,92 %	16,35 %	1,50 %	0,88 %	1,35 %

Tabell 18: Elevundersøkinga 2014. *Krenkingar.*

Som i fjor og som tidlegare forskning kring mobbing viser, finn vi også her at elevane i for liten grad informerer tilsette i skulen om problema. På alle spørsmål rapporterer 41-58 % av elevane som opplevde krenking at skulen ikkje kjenner til det som skjer (avhengig av krenkinga). Desse resultatane må skulane nytte til å granske eigen praksis. Kva for system har skulen som gjer det lettare for elvar å melde frå? Korleis kan skulen gripe inn når elevane ikkje fortel? Korleis kan ein bygge tryggare relasjonar på skulen?

Det er stadfesta gjennom omfattande forskning at innsatsen mot mobbing må vere vedvarande og forankra i heile skulesamfunnet om innsatsen skal ha effekt. Ulike program og kampanjar kan nyttast som verktøy, men hjelper ikkje på lengre sikt om ikkje skulane kartlegg regelmessig og handlar føreseieleg. Det systematiske arbeidet i skulane er det skuleleiing og elevinspektørane som har ansvar for.

Gjennom lærlingundersøkinga kan lærlingane uttrykke seg om høve som har betydning for sitt arbeids- og læringsmiljø.

	Svært sjeldan eller aldri	Nokså sjeldan	Av og til	Nokså ofte	Svært ofte eller alltid
Trivst du med kollegaene dine?	0%	0,91%	6,12%	26,72%	66,25%
Trivst du med arbeidsoppgåvene dine?	0,33%	2,15%	12,24%	50,37%	34,9%
Føler du deg som ein del av det sosiale miljøet på arbeidsplassen?	0,58%	2%	10,14%	29,59%	57,69%
Blir du godt behandla på arbeidsplassen?	-	-	5,97%	31,15%	61,64%
Får du hjelp og støtte frå kollegaene om du treng det?	0,5%	0,75%	6,55%	28,25%	63,96%
Får du hjelp og støtte frå instruktør/rettleiari om du treng det?	1,92%	2,92%	9,86%	26,48%	58,81%

Tabell 19: Lærlingundersøkinga 2014. *Trivsel/inkludering.*

Lærlingane i Hordaland meiner i høg grad at dei trivst med kollegaene og arbeidsoppgåvene, og at dei blir godt behandla og får hjelpe og støtte frå kollegaer og leiarar. Mellom 83 og 93 % svarar i kategoriane «nokså ofte» eller «svært ofte/alltid» på spørsmåla. Nærare 9 av 10 lærlingar meiner dei trivst godt i lærebedrifta. Ein låg del av lærlingane meiner dei ikkje trivst eller får hjelp frå kollegaene om dei treng det.

Kor ofte har du opplevd...	Svært sjeldan eller aldri	Nokså sjeldan	Av og til	Nokså ofte	Svært ofte eller alltid
Samarbeidsproblem på arbeidsplassen	33,08%	31,33%	27,32%	6,35%	1,92%
Mobbing/vondsinna erting av nokon som har problem med å forsvare seg	73,43%	17,54%	6,77%	1,84%	0,42%
Mobbing/konfliktar pga. ulik religion/nasjonalitet/etnisk bakgrunn	89,39%	7,1%	2,01%	1,09%	0,42%
Seksuell trakassering	90,28%	6,95%	1,51%	0,67%	0,59%

Tabell 20: Lærlingundersøkinga 2014. Mobbing/samarbeidsproblem.

	Svært sjeldan eller aldri	Nokså sjeldan	Av og til	Nokså ofte	Svært ofte eller alltid
Er du blitt mobba på arbeidsplassen dei siste månadane?	83,94%	12,65%	1,33%	1,08%	<u>1%</u>

Tabell 21: Lærlingundersøkinga 2014. Mobbing/samarbeidsproblem.

Lærlingane i Hordaland meiner stort sett at de ikkje har lagt merke til mobbing eller samarbeidsproblem på arbeidsplassen.

Helsefremjande skular

§ 9a-1 i opplæringslova understrekar korleis det helsefremjande arbeidet skal vere ein del av skulekvardagen: «Alle elevar i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring».

Opplæringsavdelinga skal gjennomføre pilotprosjektet Helsefremjande skular, forankra i Regional plan for folkehelse frå 2014, på fire vidaregåande skular. Pilotprosjektet hadde kick-off 11.9.2015 og skal avsluttast ved skuleslutt 2017. Ein helsefremjande skule er ein skule som på ein strukturert og systematisk måte utviklar og set i verk ein plan for helse, trivsel og læring for alle som høyrer til skulen¹⁸.

Knarvik vidaregåande skule, Fitjar vidaregåande skule, Sandsli vidaregåande skole og Voss gymnas deltek i pilotprosjektet.

Pilotprosjektet er eit prosjekt retta mot alle i skulesamfunnet, i internasjonal litteratur kalla «whole school approach». Arbeidet vil skje i tett samarbeid med eit eller fleire kunnskapssentre i fylket, alt etter kva område den enkelte skulen vil ha som sitt hovudfokus. I samarbeid med skule, elevar og kunnskapsmiljø skal utfordringar og ressursar kartleggast og danne grunnlag for tiltak. Gjennom arbeidet med pilotskulane vil ein vere i stand til å hauste erfaringar som kan vidareførast til andre skular. Etter pilotperioden vil det bli gjennomført ei evaluering av dei ulike tiltaka, og ein vil starte arbeidet med å implementere den helsefremjande skulen på alle vidaregåande skular i Hordaland.

¹⁸ Schools for Health in Europe (SHE-network) <http://www.schools-for-health.eu/she-network/health-promoting-schools>

Pedagogiske innsatsområde for å auke gjennomføringa

Dei prioriterte tiltaksområda i perioden 2013-2015 har vore *klasseleiing, vurdering for læring og bruk av IKT i læringsarbeidet*. Områda er valt ut på grunnlag av sentrale styringssignal og vurderingar av tilstanden og utfordringane i opplæringssektoren.

Alle skulane må vise korleis dei systematisk arbeider med klasseleiing for betre læring og læringsmiljø, korleis dei systematisk jobbar for å utvikle ein vurderingspraksis som har fokus på vurdering for læring, og korleis dei legg til rette for systematisk utvikling av kompetanse innan praktisk og pedagogisk bruk av IKT. Skulane prioriterer tiltak knytt til områda.

Klasseleiing

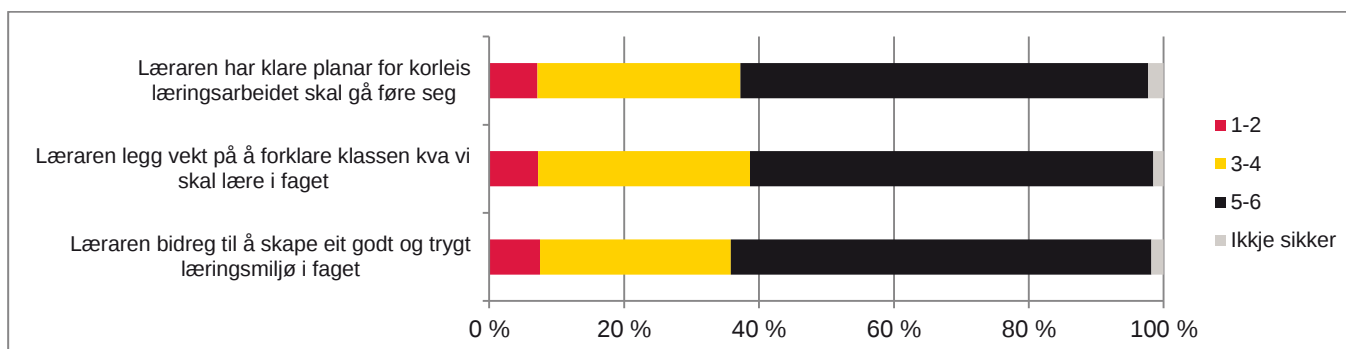
Klasseleiing kan vi forstå som læraren si evne til å skape eit positivt klima, etablere arbeidsro og motivere til arbeidsinnsats. Internasjonal forskning viser at det er viktig at læraren har ein tydeleg struktur i undervisninga, med klart formulerte mål og forventningar til elevane tilpassa den enkelte sine føresetnader og behov. Det er også viktig at elevane får konstruktive tilbakemeldingar på fagleg og sosial utvikling, og er aktive i eige læringsarbeid. Klasseleiing og vurderingsarbeid heng derfor nøye saman.

Alle tiltak knytt til klasseleiing som skulane set i verk, skal legge vekt på følgjande prinsipp som er forankra i opplæringslova:

- Elevane opplever tryggleik, trivsel og forventning om læring
- Elevane opplever gode relasjonar til lærarar og medelevar
- Elevane deltek aktivt i læringsarbeidet og medverkar i planlegging og vurdering
- Elevane tek medansvar for arbeidsro og positivt arbeidsmiljø

Auka læringseffekt gjennom god klasseleiing

Undervisningsevalueringa i Hordaland stiller mellom anna spørsmål om klasseleiing. I figuren under ser vi at elevane i stor grad (81,2 % svarar mellom 4 og 6) opplever eit godt og trygt læringsmiljø, og at læraren har klare planar for korleis læringsarbeidet skal gå føre seg (80,4 %). 80,5 % av elevane svarar mellom 4 og 6 på om læraren legg vekt på å forklare kva dei skal lære i faget.

Figur 21: Undervisningsevalueringa 2014 til 2015. Klasseleiing.

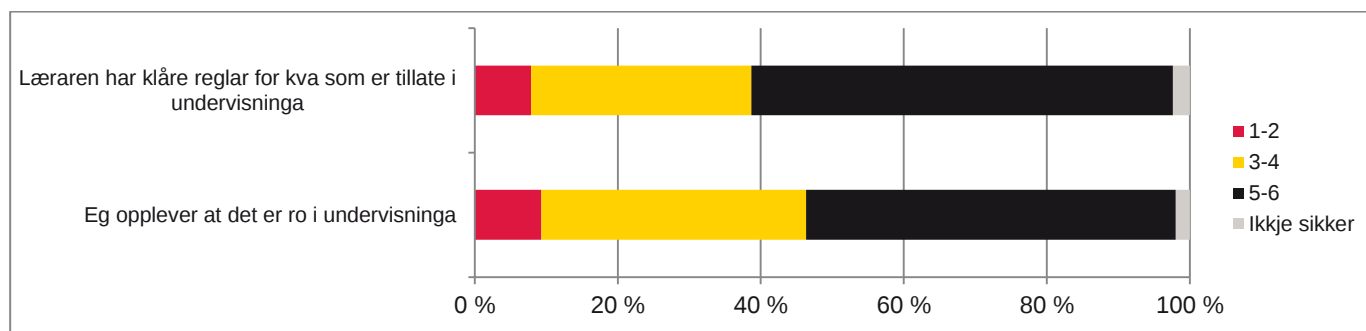
Rapporten *Den gode timen*¹⁹ viser at undervisning som begynner og sluttar med å vise til reelle læringsmål framfor aktivitetar, hadde eit sterkt og vedvarande fokus på elevane sitt læringsarbeid. Same rapport viser til at kjenneteikn på ein «god time» er at læraren knyt læringsmål saman med kunnskap som elevane er forventa å ha tileigna seg tidlegare. Det blir også vist til positiv læringseffekt ved å nytte dei same læringsmåla mot slutten av økta for å la elevane få mogelegheit til å reflektere over kva de har lært. Det er derfor viktig å sjå samanhengen mellom god klasseleiing og god vurderingspraksis.

Arbeidsro gjennom god klasseleiing

Mange skular fokuserer på arbeidsro og felles regelhandtering, og det er semje mellom skuleleiing, lærarar og elevar at arbeidsro er viktig for læring og læringsmiljø. Samstundes kan det variere mellom fag og utdanningsprogram om kva ein meiner er arbeidsro. Til dømes vil det vere ulikt mellom fag på studiespesialiserande og praktisk arbeid i verkstad. I skulebesøk omtalar ofte lærarar og elevar at ein viss

¹⁹ Den gode timen – En kvalitativ studie av undervisning og læringsarbeid på fire ungdomsskoler i Oslo. NIFU 2013. <http://www.udir.no/globalassets/upload/rapporter/2013/dengodetimen.pdf>

«støy» er positivt i verkstad, då dette speglar kommunikasjon og samhandling. Talmateriale som kjem fram gjennom undersøkingar må derfor nyttast lokalt på skulen til å vurdere korleis og i kva grad resultata er relevant og kan nyttast til å vidareutvikle læringsmiljøet og legge til rette for god læring.

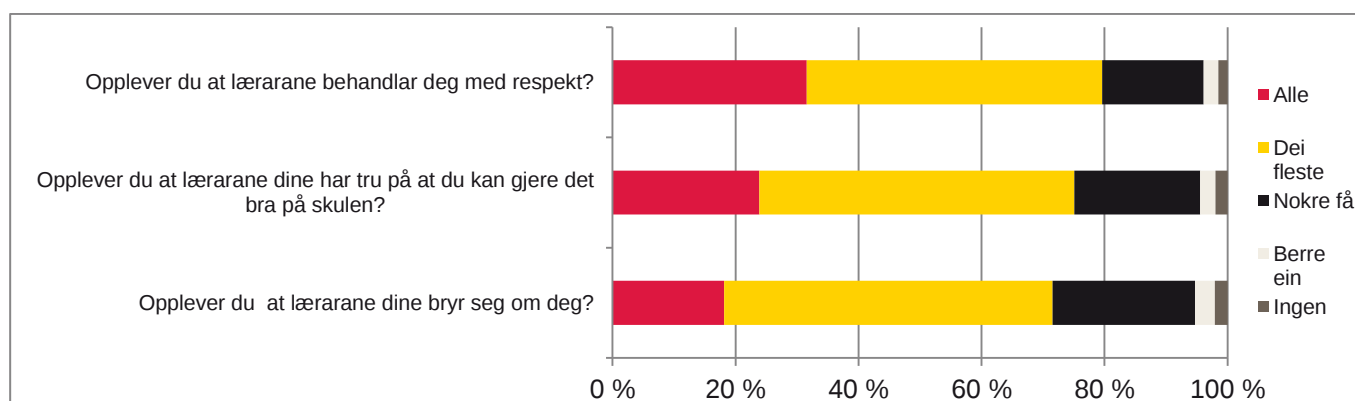
Figur 22: Undervisningsevalueringa. Klasseleiing. PULS

Totalt sett seier dei fleste elevane at det er ro i undervisninga og at læraren har klare reglar for kva som er tillate i undervisninga. I frå 2014 til 2015 er det ein auke i del elevar som meiner dette.

Rapporten *Den gode timen* (ibid) viser at ein god time er avhengig av klasseleiing som legg til rette for arbeidsro blant elevane, og ein lærar som veit korleis ho skal følgje opp elevane i arbeidssituasjonen slik at fleirtalet av dei ikkje taper fokus på læringsaktivitetane. God klasseleiing er ein kompleks oppgåve då læraren skal vere leiar i klassen, ho skal vere førebudd på kva som skal skje i timen, ho skal kunne faget, ha autoritet og vere sosial kompetent.

Relasjonar mellom lærarane og elevane

God klasseleiing kan ikkje utøvast utan at relasjon med elev og elevgruppa er god. Indikatorar som kan seie noko om dette på fylkesnivå finn vi gjennom Elevundersøkinga. Tal respondentar her er høg, så det er naturleg at svarfordeling vil vere stabil over tid. Vi registrerer at dei aller fleste elevane opplever å bli behandla med respekt, at lærarane har tru på at dei kan gjere det bra på skulen og at lærarane bryr seg om elevane. Ei styrking av arenaer for systematisk elevmedverknad i skulen vil virke førebyggjande og styrke felles kultur i gruppa og på skulen. Dette er eit sentralt område i skuleeigar si oppfølging av skulane.

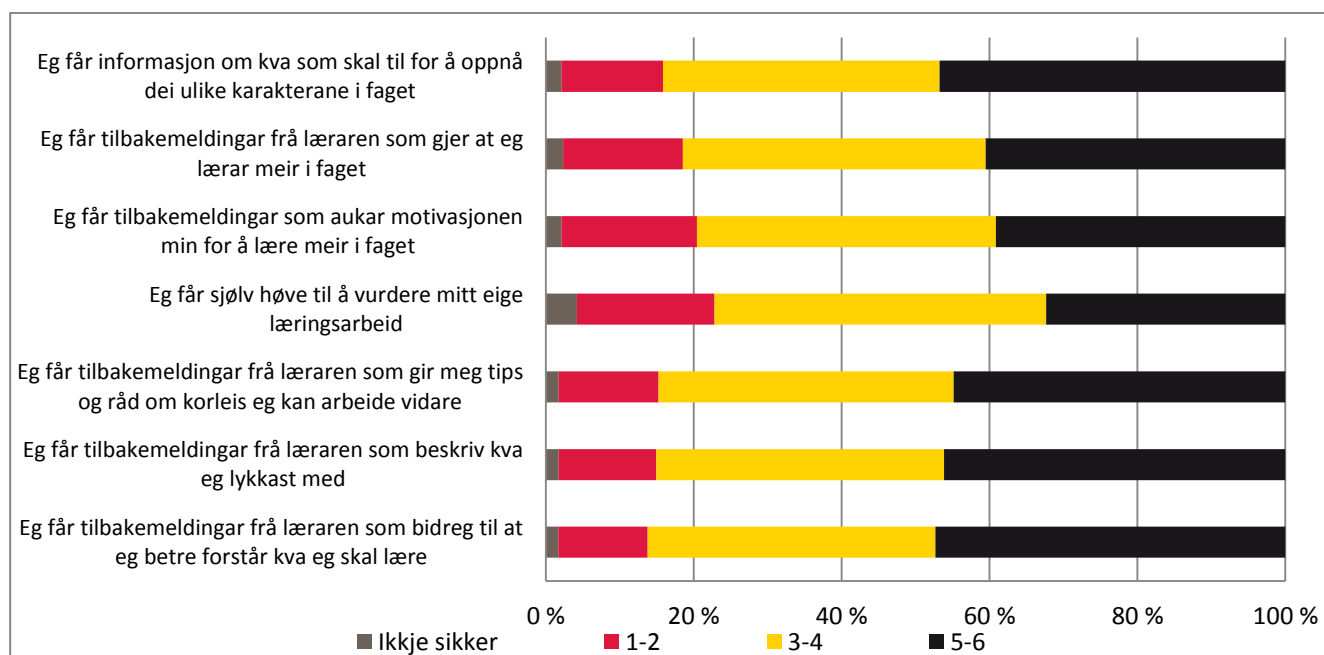
Figur 23: Elevundersøkinga 2014. Støtte frå lærarane

Vurdering for læring

Alle skulane må vise korleis dei jobbar systematisk for å utvikle ein praksis som har fokus på vurdering for læring. Tiltak skulane set i verk skal legge vekt på følgjande prinsipp som er forankra i forskrift til opplæringslova.

- Elevane skal forstå kva dei skal lære og kva som er forventa av dei.
- Elevane skal få tilbakemeldingar som fortel dei om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen.
- Elevane skal få råd om korleis dei kan forbetre seg.
- Elevane skal vere involverte i eige læringsarbeid ved mellom anna å vurdere eige arbeid og eiga fagleg utvikling.

Undervisningsevalueringa i Hordaland stiller mellom anna spørsmål om korleis elevane opplever ulike høve ved vurderingspraksis i sin kvardag, der 1 betyr heilt ueinig og 6 betyr heilt einig.

Figur 24: Undervisningsevalueringa 2014/15. Vurdering for læring.

Resultata i figuren over er i det store og heile dei same som førre skuleår. Det er heller ikkje grunnlag for å peike på ei bestemt utvikling.

Det er likevel verdt å merke seg at det på alle spørsmål om vurdering er ein noko større prosentdel av elevane som har valt å gi talverdi 5 eller 6 i 2015 samanlikna med 2014. Mellom 45 % og 47 % av elevane meiner framleis at dei i stor grad får informasjon om kva dei skal lære, tilbakemeldingar som viser kva dei lykkast med, og kva dei må gjere for å lykkast betre i framtida. Dette er spørsmål som forskning peiker på som særleg viktige for at vurdering skal virke læringsfremjande. Ein langt mindre del (12-14 %) av elevane gir talkarakter 1 og 2 på same spørsmåla.

På spørsmål om elevane får høve til vurdere eige arbeid og om dei blir motiverte av tilbakemeldingane ser vi ein auke på om lag 2 % blant elevane som gir verdi 5 eller 6 frå 2014 til 2015. Tala viser likevel også at i underkant av kvar femte elev framleis opplever å ikkje få høve til å vurdere eige arbeid eller opplever auka motivasjon av tilbakemeldingane dei får (talverdi 1-2).

Elevmedverknad i læringsarbeidet har vore eit hovudtema på skulestartkonferansane med elevråd, elevinspektørar og rektorar både i september 2014 og 2015. I skuleåret 2014/15 var det også fleire skular som prøvde ut modellar for systematisk arbeid med elevmedverknad gjennom eit prosjekt der fem skular fekk støtte til å prøve ut modellar for systematisk elevmedverknad i læringsarbeidet. Skulane delte sine erfaringar frå prosjektet på skulestartkonferansen i 2015. Arbeid med utvikling av læringsfremjande og involverande vurderingspraksis vil framleis vere viktig for å nå det overordna målet om auka læringsutbytte. Fylkesdirektør opplæring vil igjen lyse ut midlar i 2016 til skulebasert kompetanseheving i vurdering for læring.

Bruk av IKT i læringsarbeidet

Kunnskapsløftet (LK06) spesifiserer digitale ferdigheter som ein grunnleggjande ferdigheit og naudsynt kompetanse for læring i alle fag. Bruk av IKT er soleis ein føresetnad for elevane si læring og utvikling av læringsarbeidet i skulen. I kva grad bruk av IKT bidreg til auka læringsutbytte og auka gjennomføring heng saman med korleis IKT blir nytta til å nå læringsmål og pedagogiske mål i kvart enkelte fag.

Mykje forskning peikar på læringspotensialet ved bruk av IKT. Til dømes i naturfag og realfaga finn vi at digitale læringsressursar bidreg til å skape nye tilnærmingar til det faglege innhaldet, og meir dynamiske formar for interaksjon, samhandling og deltaking i læringsarbeidet^{20,22}. Forskinga viser at dette kan bidra til å fremje elevdeltaking, og meir elevsentrert og dialogbasert undervisning. Vert å merke seg er også at IKT kan vere eit hjelpemiddel til å påverke overordna rammar for læringsarbeidet. Dette ser vi t.d. når bruk av IKT mogeleggjør at elevane kan jobbe med autentiske læringsoppdrag – dvs. problemstillingar, oppgåver og problemløysing som blir opplevd som reelle og viktige for elevane. Denne tendensen er understøtta av forskning som peikar på at oppgåver som blir opplevd som autentiske skapar auka indre motivasjon hos eleven – som igjen er læringsfremjande²³. Eit vidare sentralt funn er at bruk av IKT ikkje utan vidare resulterer i god læring, men at læraren spelar ei avgjerande rolle i å legge til rette for det.

Erfaring frå utviklingsarbeid og læringsprosjekt i Hordaland viser særskilt at skulane nyttar IKT til utvikling av god vurderingspraksis og tilpassa opplæring²⁴. I høve til vurdering, og særskilt vurdering-for-læring, ser vi at IKT-støtta vurderingspraksis mogeleggjør nærare og meir presis tilbakemelding undervegs i læringsarbeidet. Bruk av video og verktøy for samskriving er to sentrale kategoriar av verktøy knytt til undervegsvurdering. I høve til eigenvurdering, både for elev og lærar, samt dokumentasjon, ser vi at bruk av video er særskilt nyttig.

Bruk av IKT i arbeid med tilpassa opplæring (differensiering) har også vore omtalt i tidlegare tilstandsrapporter. Vi ser her at trenden med bruk av undervisningsvideoar (omvendt undervisning) for å frigjere tid i klasserommet til å etablere ein meir elevsentrert pedagogikk held fram. Nyten av IKT kjem særleg til syne når lærarar klarar å utnytte eigenskapar ved teknologiane til å endre strukturar og organisering av læringsarbeidet, slik at elevane blir meir aktive og jobbar med utgangspunkt i eigen progresjon i faget. Bruk av nettbrett og mobile einingar til spesialundervisning er eit anna område der vi ser at utviklinga held fram.

Ser vi på tilbakemelding frå elevane i Hordaland basert på Undervisningsevalueringa for skuleåret 2014/15, finn vi at fleirtalet meiner at dei har fått naudsynt opplæring i bruk av digitale verktøy og at dei er positive til bruken av digitale verktøy i faga. Vi finn framleis noko variasjon frå skule til skule, samt mellom utdanningsprogram. Aktivitetar og innhald i det enkelte fag påverkar naturleg nok korleis digitale verktøy vi no har tilgjengeleg lar seg nytte i fag på ein naturleg måte.

Til tross for ei positiv utvikling i korleis IKT blir nytta i læringsarbeidet viser dette og andre undersøkingar at utviklinga likevel må sjåast som stegvise endringar – gradvis og over tid. Skulane rapporterer framleis at dei slit med å få med delar av lærarkollegiet i å utnytte potentialet som ligg i bruk av IKT. Dette må sjåast i samheng med både motstand mot å endre eigen praksis, men også at den reelle nytta ved bruk av IKT-verktøy ikkje er like openbar i alle fag. Resultat på lokalt nivå stemmer overeins med forskning og undersøkingar på nasjonalt nivå, som viser at det tek tid å endre undervisning i praksis²⁵. Sjå til dømes også NIFU si undersøking av bruk av digitale læremiddel²⁶, som viser at 85 % av matematikklærarane i norsk skule framleis i hovudsak nyttar papirbaserte læremidlar.

Forskning og erfaring tyder soleis på at potentialet ved bruk av IKT i skulen tek tid å realisere. I dette biletet er fokuset på dei vidare rammene for læringsarbeid i skulen interessant. NOU 2015:8 *Fremtidens skole*²⁷ peikar

²⁰ <http://www.uv.uio.no/iped/forskning/prosjekter/ark-app/publikasjoner/vgs-algebra.html>

²¹ Strømme, A. T. & Furberg, A. (2015). Exploring Teacher Intervention in the Intersection of Digital Resources, Peer Collaboration, and Instructional Design. *Science Education*, 99(5) 783–1022. DOI 10.1002/sce.21181

²² http://www.ks.no/globalassets/vedlegg-til-hvert-fagomrader/utdanning-og-oppvekst/skole/smil/sluttrapport_smil.pdf?id=8412

²³ Roth, W.-M., & Radford, L. (2011). *A cultural historical perspective on teaching and learning*. Rotterdam: Sense Publishers.

²⁴ <https://www.laringihordaland.no>

²⁵ T. E., Hauge & A. Lund (red.), *Små skritt eller store sprang? Om digitale tilstander i skolen*. Cappelen Damm Akademisk.

²⁶ <http://www.udir.no/Tilstand/Forskning/Rapporter/NIFU/digitale-laremidler-lite-brukt-i-matematikkfaget/>

²⁷ <https://blogg.regjeringen.no/fremtidensskole/>

på behovet for fagfornyning for å kunne møte elevar- og samfunnet sitt framtidige kompetansebehov. Behovet for å redusere breidde (stofftrenghet) i fag er fremja som eit sentralt verkemiddel for å oppnå djup læring og auka motivasjon for læringsarbeidet. I dette biletet vil bruk av IKT kunne få ein fornya rolle.

Ny strategi for kompetanseutvikling i HFK

Den vidare satsinga på bruk av IKT i læringsarbeidet blir no drøfta inn mot ny strategi for kompetanseutvikling i HFK. Til grunn for dette arbeidet ligg mellom anna evaluering av kompetanseutviklingstiltaka FAU (Faglege arbeidsutval) og PDS (Pedagogisk digitalt støttesystem), gjennomført av seksjon for Analyse, utgreiing og dokumentasjon (AUD) våren 2015.

Spesialpedagogisk arbeid

Prinsippet om tilpassa opplæring famnar både den ordinære opplæringa og spesialundervisninga. Også spesialundervisning er ei form for tilpassa opplæring, men ikkje all tilpassa opplæring er spesialundervisning. Elevar som ikkje har eller ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av den tilpassa opplæringa, har individuell rett til spesialundervisning. Før det blir fatta enkeltvedtak om spesialundervisning, skal skulen kartlegge, vurdere og eventuelt prøve ut nye tiltak innanfor ramma av tilpassa opplæring. Enkeltvedtaket om spesialundervisning skal vere basert på ei sakkunnig vurdering som blir utarbeidd av OT/PPT. Skulen lagar ein individuell opplæringsplan (IOP) som viser mål, innhald og organisering i spesialundervisninga for kvar elev, der måloppnåinga skal evaluerast i ein årsrapport.

Opplæringsavdelinga har som mål for spesialundervisning å:

- sikre høg kvalitet på spesialundervisning, dokumentasjon og sakshandsaming
- sikre eit system for vurdering og oppfølging av elevar med vedtak om spesialundervisning

Omfang av spesialundervisning

Tabellen under viser kor mange og kor stor del av elevane som fekk spesialundervisning dei fem siste åra.

Skuleår	Tal	% av totalt elevtal
2014/15	841	5 %
2013/14	880	4,9 %
2012/13	823	4,8 %
2011/12	1040	5,8 %
2010/11	897	5,1 %

Tabell 22: Omfang spesialundervisning . NSSU – nettbasert sakshandsaming av søknad om spesialundervisning

Skuleåret 2014/15 fekk 5 % av elevane i dei vidaregåande skulane i Hordaland spesialundervisning. Til samanlikning var det i snitt 6,4 % som fekk spesialundervisning på nasjonalt nivå. Elevar som får undervisning i små grupper (arbeidslivstrening HTA og kvardagslivstrening HTH) gjennomfører i stor grad planlagt opplæringsløp. Om lag 300 elevar går i eigne grupper (HT-gruppe), med grunnkompetanse som mål. Av desse slutta 9,6 % i løpet av skuleåret, og dette er ingen vesentleg endring frå førre skuleår. Fordelt på kjønn var 37,9 % av sluttarane jenter og 62 % gutar. Talet på gutar som sluttar har gått litt ned, og talet på jenter som sluttar har auka litt samanlikna med året før.

I 2014/15 har fokusområde for arbeid med spesialundervisning i opplæringsavdelinga vore:

Systemarbeid for spesialundervisning

- ressursteamsamlingar i dei ulike regionane
- utarbeiding av rutinar og tenestekart for elevar med hørselshemming i samarbeid med Statped, Syns- og audiopedagogiske tenester, NAV Hjelpemiddelsentral, OT/PPT, Fagopplæring, Knutepunktskulen Nordahl Grieg.
- oppgradering av NSSU - nettbasert sakshandsaming av søknad om spesialundervisning

Utvikling av lik praksis mellom fylka i sørvest-samarbeidet

- felles melde- og søknadsskjema i samband med 1. februar-inntak
- utvikling av lik praksis i handtering og praktisering av inntaksforskriftene

Nordahl Grieg vgs., avdeling Klokkarlia, og opplæring for elevar som bur i barnevernsinstitusjon

Udir understreker i rundskriv Udir-6-2014 at barn som bur i barnevernsinstitusjon primært skal ha tilbod på heimeskulen. Dette gjeld også barn plassert i akuttinstitusjonar. Bufetat har i tillegg planar om endringar i bygningsmassen og i drifta ved Bergen akuttsenter, avdeling Klokkarlia. Det er derfor vedteke å legge ned dette skuletilbodet frå hausten 2015. Elevar som er plassert på Bergen akuttsenter skal anten få skuletilbod på heimeskulen eller heimeundervisning på institusjonen etter tilråding frå sakkunne (OT/PPT).

Elevar med behov for pleie-/medisinskfagleg oppfølging i løpet av skuledagen

Opplæringsavdelinga ser på ansvar og roller når det gjeld elevar med omfattande behov for pleie-/medisinskfagleg oppfølging i skulen. Saman med fylka i sørvest-samarbeidet er det utvikla eit kartleggingsskjema for slike behov. HFK arbeider med avtalar med Bergen kommune om systematisk oppfølging av elevar med slike behov.

Gjennomføring av undersøking om spesialundervisning i alle fylke

FFU vedtok i møte 7. og 8. februar 2013 at Hordaland og Østfold fylkeskommune skulle utarbeide og gjennomføre ei spørjeundersøking i alle fylka om sentrale problemstillingar knytt til spesialundervisning og inntak av 1. februar-søkjjarar. Rapporten blei levert FFU i mai 2015. Undersøkinga viser at det er skilnadar mellom fylka på fleire område når det gjeld elevane sine rettar til spesialundervisning. Problemstillingane som kjem fram i rapporten blir følgd opp av fylkesopplæringsseksjonane i dei ulike fylka.

Vurdering og resultatoppfølging av opplæringa for barn og unge i barnevernsinstitusjon

Fylkesmannen i Hordaland gjennomførte våren 2014 tilsyn med fylkeskommunen sitt ansvar for å oppfylle retten til opplæring for barn i grunnskulealder som bur i barnevernsinstitusjon (jf. opplæringslova § 13-2). Etter dette innførte fylkesdirektør opplæring 20.11.2014 nye interne prosedyrar for vurdering og resultatoppfølging. I følgje prosedyrane skal rapporteringa skje i denne tilstandsrapporten. Her følgjer rapporteringa for skuleåret 2014/15.

I skuleåret 2014/15 var det totalt 122 barn og unge som budde i barnevernsinstitusjon i Hordaland. 71 barn var i grunnskulealder og dei fleste kom frå Bergen og Voss kommune. 32 ungdomar var i vidaregåande opplæring og 19 under oppfølging av oppfølgingstenesta (OT). Totalt 13 av dei 122 elevane kom frå andre fylke, og Hordaland fylkeskommune har derfor rett til refusjon av opplæringsutgiftene for desse.

Opplæringstiltak og læringsutbytte

42 av dei 71 elevane i grunnskulealder fekk vedtak om spesialundervisning. Dei fleste hadde opplæringstiltak i stort omfang, med oppfølging av både lærar og assistent. Hovudmåla i opplæringa har vore utvikling av grunnleggjande faglege ferdigheiter og sosial kompetanse. Dei fleste følgde ordinær læreplan for trinnet. Fem elevar hadde fritak for delar av opplæringa (jf. opplæringslova § 2-1) grunna belasta livssituasjon og psykiske vanskar som gjorde at dei ikkje hadde kapasitet til å følgje fulle skuledagar.

Gjennomføring og fråvær

66 av dei 71 elevane i grunnskulealder fullførte skuleåret, medan fem slutta fordi dei flytta til anna fylke. Fem av dei 71 elevane hadde stor fråværsproblematikk. Heimeundervisning på institusjon og undervisning i alternativ opplæringsarena er døme på særlege tiltak som blei sett i gang for å hjelpe elevane å få utbytte av opplæringa.

Skuleåret 2014/15 laga opplæringsavdelinga nye avtalar om opplæringstenester med kommunane i fylket som krev tettare oppfølging og meir omfattande dokumentasjon for opplæring. I møte med Bergen kommune på slutten av skuleåret blei det vurdert at avtalane fungerer tilfredsstillande. Ei utfordring har vore at barnevernstenesta sender melding om institusjonsplassering til fylkeskommunen anten for seint, eller ikkje i det heile. Dette er meldt vidare til kommunane og Bufetat. Ei anna utfordring var at sakshandsaminga i periodar tok lang tid grunna stor mengde saker, og fordi mange instansar var involvert. Eit sentralt mål framover er at slike saker vil bli prioritert og handsama raskast mogeleg.

Elevar i vidaregåande opplæring og i oppfølgingstenesta

Totalt 51 ungdomar i barnevernsinstitusjon var i vidaregåande opplæring (32) eller i oppfølgingstenesta (19).

Av elevane i vidaregåande opplæring fekk totalt 11 spesialundervisning. 14 av 32 elevar fullførte skuleåret, medan 9 slutta undervegs, der to fekk OT-tiltak etter avbrot. 9 av 32 elevar flytta til eit anna fylke.

Av ungdomane i OT-tenesta var 3 i tiltak, og 3 var utan tiltak. 9 ungdomar takka nei til tilbod eller oppfølging (ein stor del av dei flytta etter kort tid til eit anna fylke). 4 var registrerte som sjuke.

For ungdomar i vidaregåande alder er det behov for klarare interne rutinar for oppfølging og rapportering. Dette vil opplæringsavdelinga arbeide med i skuleåret 2015/16.

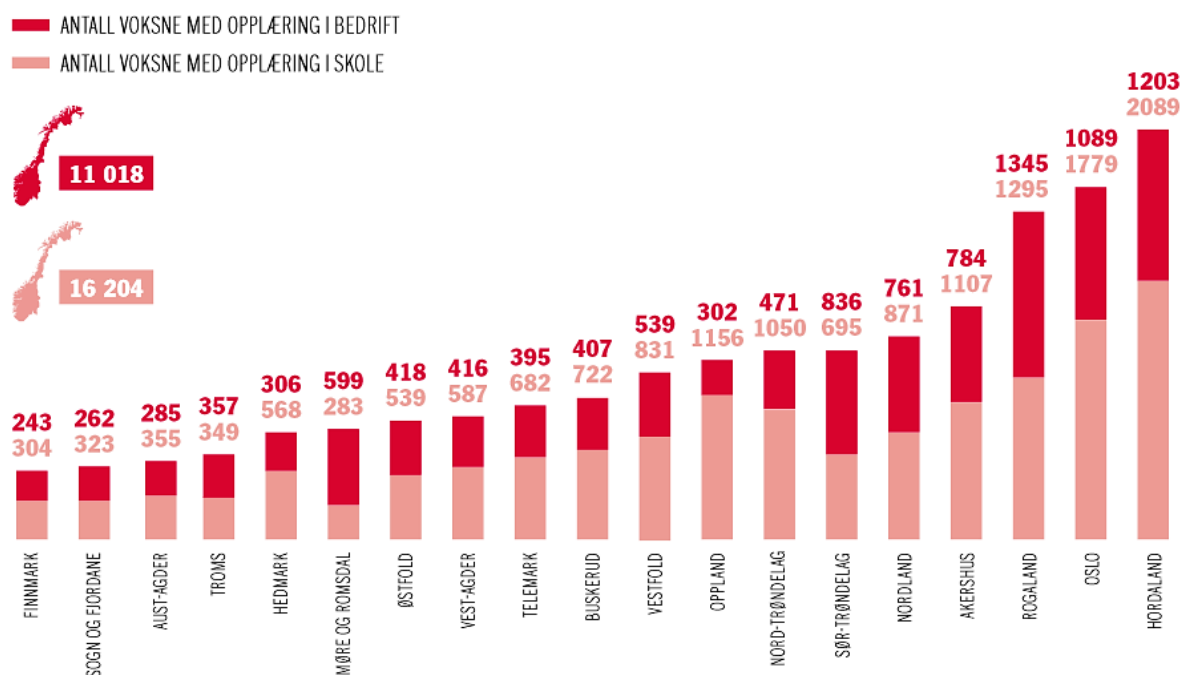
Vidaregåande opplæring for vaksne

Ved inngangen til 2014 stod i alt 38 954 hordalendingar mellom 20 og 49 år utan fullført vidaregåande opplæring, fagbrev, anna yrkeskompetanse eller studiekompetanse (SSB). Dette er ein auke på i underkant av 2000 hordalendingar sidan førre år. Hordaland fylkeskommune jobbar for at fleire vaksne i fylket skal få tilbod om å fullføre vidaregåande utdanning.

Vaksenopplæring

Vaksenopplæring er eit omgrep som inneheld svært ulike formar for opplæring og ulike målgrupper. I samband med at det blir arbeidd med ei ny stortingsmelding om vaksne og livslang læring, blir det samstundes eit nasjonalt fokus på å systematisere dei ulike opplæringsformene, regelverket knytt til dette, samt datakvalitet på området. Hordaland fylkeskommune har ansvaret for å leggje til rette for at vaksne, som tidlegare ikkje har fullført vidaregåande opplæring, får opplæring til å oppnå studiekompetanse eller fagbrev. Vidaregåande opplæring spesielt tilpassa vaksne er heimla i opplæringslova § 4A-3, og Hordaland har 9 ulike sentre fordelt i heile fylket som driv med opplæring og rettleiing.

I 2015 publiserte Udir *Aldri for sent å lære – statistikknotat om vaksenopplæring*. Nasjonale tal frå dette notatet viser at 12 % av elevar og lærlingar i vidaregåande opplæring er vaksne²⁸, i Hordaland er utgjert det 13%. I tabellen under kan ein sjå dei reelle tala pr. fylke.

Figur 25. Tal på vaksne i vidaregåande opplæring i skule eller bedrift. Udir.

Læringsmiljø og kvalitetssikring

Vaksenopplæringa i Hordaland har, i samarbeid med fylkeskommunane i Sør Vest-samarbeidet, ei eiga «elevundersøking» der dei vaksne mellom anna svarar på i kva grad dei er nøgd med undervisninga, det faglege nivået, læringsmiljøet, og om dei blir mobba. Udir jobbar no med ei felles nasjonal elevundersøking for dei som tek vidaregåande opplæring for vaksne. Vi vil då kunne samanlikne resultat på nasjonalt nivå. Kvart år sender kvart vaksenopplæringssenter ein rapport der dei kommenterer resultat frå brukarundersøkinga, samt karakternivå, fråfall og faglege- og organisatoriske utfordringar.

²⁸ Vaksne blir definert som: Frå det året ein fyller 25 år, eller er teke inn på opplæring organisert for vaksne (også dei under 25 år), samt lærlingar utan ungdomsrett.

Kursplassar og fråfall

Skuleåret 2014/15 var det 1521 nye kursplassar i vaksenopplæringa, fordelt på 16 undervisningsstader. Det blei undervist i 28 ulike yrkesfag, samt studiespesialiserande og fellesfag. Sidan det er flest innan helsefaga, skil vi desse ut frå dei andre yrkesfaga.

Fag	2012/13	2013/14	2014/15
Studiespesialiserande	534	566	661
Helsefag	529	439	470
Yrkesfag	242	350	390
Totalt vaksne	1335	1355	1521
Sluttarar	178	337	344

Tabell 23: Tal på nye kursplassar. Extens

Omgrepet «gjennomføring» er noko vanskeleg å nytte i vaksenopplæringa av ulike grunnar. For det første er det mange av dei vaksne som deltek som praksiskandidatar – det vil seie at dei må bestå ein tverrfagleg eksamen og så dokumentere fem års relevant praksis for å kunne melde seg opp til fagprøven. Dette betyr at dei ikkje har fullført ønska kompetanse før fleire år etter at dei har fått undervisning gjennom vaksenopplæringa. For det andre har praksiskandidatane status som privatistar, noko som betyr at dei kan avslutte opplæringa, og likevel gå opp til eksamen.

Læringsresultat

I lærefaga tek dei vaksne ein sentralt gitt eksamen for lærlingar og praksiskandidatar i privatistsystemet. Gjennomsnittskaraktaren er 2,9. Det låge snittalet skuldast delvis resultatata frå helsearbeidarfaget, der snittet låg på 2,1 og 28 % stryk. Førre år var karaktersnittet 2,23 og 33 % stryk. Dei svake resultatata speglar ein nasjonal trend. Sør Vest-samarbeidet har starta eit arbeid for å definere årsakene til dei svake resultatata. Innan studiespesialiserande fag får dei vaksne både standpunktkarakter og karakterar frå lokalt gitt eksamen. Tabellane under viser gjennomsnittskarakter innan høvesvis yrkesfag og studiespesialiserande fag og fellesfaga i skuleåret 2014/15

Utdanningsprogram	Snitt 1-6
NA	4,4
TIP	2,7
HO	2,6
SS	2,9
BA	3,1
RM	2,6
ALLE	3,21

Tabell 24: Snittkarakterar yrkesfag.

Stud.spes.	Snitt 1-6
Standpunkt, alle fag	3,85
Eksamen alle, fag	3,12

Tabell 25: Snittkarakterar ST-fag

Nokre grupper har til dels låge eksamensresultat og høg strykprosent. Ulike fag tiltrekk seg også ulike vaksne med ulik bakgrunn. Vaksenopplæringa består soleis av ei variert gruppe vaksne med ulik bakgrunn, motiv og erfaringsgrunnlag. Hordaland fylkeskommune har i 2013/14 og 2014/15 arrangert etterutdanningskurs i vaksenpedagogikk for dei som underviser i vaksenopplæringa.

Vedlegg

Tabellen under viser den samla oppstillinga over tiltak som er sett i verk for å redusere fråfall og auke gjennomføringa i vidaregåande skule i Hordaland.

Tiltak som er sett i gang i Hordaland fylkeskommune

Kompetanseheving	
Yrkesretting av fellesfag – FYR (blir nærare forklart under)	300 lærarar blir kursa i perioden 2014-2016. Dei 93 første frå 8 skular var i Oslo hausten 2014. I tillegg til lærarane var det 1 frå leiinga på kvar skule som var med på siste del av kurset. Våren 2015 var det ein 4. skuleringsdag lokalt i Bergen. Hausten 2015 er det om lag 90 nye lærarar og 10 nye skular som blir skulerte, og dei siste skulane kjem med i 2016.
Grunnleggjande ferdigheiter	Tilbod om skulebasert kompetanseheving for heile eller delar av personalet. Kursdeltakarane får kunnskap og kompetanse i lesing og leseopplæring på tvers av fag, og auka medvit om dei lese- og skrivekompetansar som blir kravd i ulike fag og yrke. Det er eit viktig mål at kurset skal setje varige spor i praksis. Det er 5 skular som har vore med i opplegget, og det er 4 nye skular som har søkt om støtte neste skuleår. Kursa og rettleiinga i etterkant har vore arrangert av NLA Høgskolen og Høgskolen i Bergen. Tilbakemeldingane frå lærarane som har teke denne etterutdanninga er svært gode. Dei melder at kursrekka har gitt dei ei «leseverktøykasse» som dei kan nytte til å tilpasse undervisninga til den enkelte elev. Styrking av grunnleggjande ferdigheit er ei satsing som er forankra i Stortingsmelding nr. 20 «På rett vei» .
	Om lag 1000 lærarar har delteke på mindre kurs i grunnleggjande ferdigheiter i regi av Kunnskapsdepartementet.
Kompetanseheving av lærarar som underviser minoritetsspråklege elevar	Styrking av tilbodet til minoritetsspråklege elevar med kort butid i Norge. Om lag 20 lærarar gjennomførte opplæringa i regi av Høgskulen i Bergen 2014/15
Overgang frå grunnskulen - identifisering og kartlegging i samarbeid med kommunane	
Systematisk samarbeid med kommunane	Sjølv om Ny GIV-prosjektet er avslutta, kjem det framleis informasjon frå kommunane om elevar som har vore med i NY GIV-prosjektet i grunnskulen. Desse elevane blir merka som Ny GIV-elevar i inntakslista slik at skulen er informert og kan ha eit ekstra blick på dei. Det viser seg at mange av elevane er på eit karakternivå som gjer at dei elles ikkje ville blitt "fanga" opp.
	Hordaland fylkeskommune samarbeider med kommunane om kommunevise resultat på gjennomføring

<p>Styrke og tydeleggjere krava til leiarrolle i arbeidet med identifisering, kartlegging og oppfølging for å nå målet om auka gjennomføring</p>	<p>Leiinga ved skulane må særleg sjå til at skulen har eit effektiv system* for tidleg identifisering og tett oppfølging av:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elevar med informasjonsskjema • Elevar med låge inntakspoeng • Elevar som gjer omval • Elevar som har stryk/IV frå tidlegare år • Elevar sitt fråvær • Elevar som har stryk/IV til første termin • Minoritetsspråklege elevar med kort butid <p>Fylkesdirektør opplæring fekk utarbeidd eit rettleiingsdokument "<i>Blikk for alle, fokus på den enkelte</i>". som set tydeleg krav til leiinga om kartlegging og oppfølging av elevane. Rettleiinga blir følgd opp i styringsdialogen med skuleeigar, og fylkesrådmannen vurderer dette til eit svært viktig tiltak på lang sikt.</p> <p><i>*Med system forstås ein at skulen t.d. har årshjul, rutinar, handlingsplanar og møteplanar som er kjent for alle og som har som mål å sikre at alle drar i same retning for å auke gjennomføringa.</i></p>
<p>Rådgeving og overføringsmøte</p>	<p>OT/PPT arrangerer årlege møte med rådgivarar og PPT-grunnskule der dei går gjennom elevar som er teke inn på særskilt tilrettelegging.</p> <p>Mange skular har og eigne overføringsmøte med grunnskulen, og det er også vanleg at dei inviterer elevane inn til skulen om våren.</p> <p>Det blir arrangert eigne informasjonsmøte om tilbodet ved dei vidaregåande skulane i Hordaland for minoritetsspråklege elevar og deira føresette i mars kvart år. Årleg ca 160 deltakarar.</p>

Kartlegging og oppstart av eit tilpassa opplæringsløp

<p>Kartleggingstestar</p>	<p>Alle elevane på Vg1 blir kartlagt med ulike kartleggingsverktøy i faga engelsk, norsk og matematikk. Formålet med kartleggingsprøvar er å undersøkje om det er enkeltelevar som treng ekstra oppfølging i ferdigheiter og fag.</p>
<p>Startsamtalar</p>	<p>Skulane gjennomfører startsamtalar med alle nye elevar. Gjennom desse samtalane vil kontaktlærarane få eit godt bilete av elevane og eventuelle utfordringar dei måtte ha.</p>

Konkrete tiltak retta mot ulike målgrupper

<p>Studieverkstad</p>	<p>Studieverkstad blei etablert på to store skular i samarbeid med OT/PPT som ei utprøving i 2007. Studieverkstadane er no etablert som eit tilbod på meir enn halvparten av dei vidaregåande skulane i Hordaland. Organiseringa varierer frå skule til skule, men i hovudsak blir det gitt eit tilbod om individuelt tilpassa/differensiert opplæring i mindre grupper, i fellesfag som norsk, matematikk, engelsk og kroppsøving etter behov. Minoritetsspråklege elevar får oftast tilbod om forsterka opplæring i norsk. Fleire skular har også tilbod om kurs i studieteknikk og intensivkurs i samband med heildagsprøver, tentamen og eksamen.</p> <p>Eleven blir søkt inn via faglærer eller kontaktlærer etter kartlegging, mange skular har skriftleg søknad og inngår ein skriftleg avtale med eleven. Varighet varierer også, vedtak blir gitt for kortare eller lengre periodar.</p> <p>I hovudsak er tilbodet etablert som eit tiltak for elevar med svake resultat, men nokre få skular gir også tilbod om forsterka opplæring til elevar med gode resultat.</p>
-----------------------	---

	<p>Skulane har årleg fått ekstra midlar til utvikling av dette tilbodet. Omfanget av elevar på studieverkstader ligg på rundt 1200-1300 elevar årleg. Skulane melder om gode resultat, dei har reduserte tal på sluttarar, IV og stryk blant deltakande elevar. Eit anna resultat er at talet på elevar med spesialundervisning er redusert.</p>
Minoritetsspråklege elevar	<p>Innkjøp av lisens til «Veien fram» som er eit nettbasert læremiddel i norsk for minoritetsspråklege elevar. Fylkesdirektør opplæring er usikker på om dette programmet blir brukt. Dette er noko som må setjast større merksemd på ovanfor skulane.</p> <p>I Hordaland er det totalt 10 innføringsklassar for minoritetsspråklege elevar. Om desse elevane går over til ordinære klassar og gjennomfører vidaregåande opplæring, er det ikkje mogeleg å finne ut på grunn av personvernet til den enkelte elev.</p> <p>Styrka ressurs for å følgje minoritetsspråklege elevar i overgangen til lære.</p>
Tiltak for elevar i påbyggklassar	<p>Elever som har søkt Vg3 påbygg og har stryk i inntil to fag, enten fellesfag eller programfag, kan få ekstra støtte for å ta ny og utsett eksamen til jul. 7 skular har fått midlar til forsterka pedagogisk tilbod på påbygg med større trykk på vurderingspraksis.</p> <p>Skulane melder tilbake at det er vanskeleg å motivere elevane til dette tilbodet fordi det er timar som kjem på toppen av ordinær undervisningstid, og elevane ønskjer ikkje å få meir opplæring i fag dei allereie slit med. Tiltaket går likevel vidare neste skuleår.</p>
Leksehjelpen	<p>I skuleåret 2013/14 var det 10 leksehjelptiltak i Hordaland i samarbeid med Røde Kors. 4 tilbod var i Bergen sentrum og 1 tilbod i Åsane, Fana, Askøy, Øystese, Bømlø og Voss. I snitt er det omlag 150 elevar som nyttar tilbodet kvar veke, og det er 88 personar som stillar opp som frivillege.</p> <p>Det er ikkje mogeleg å måle tiltaket, men om ein reknar med at det er omlag 700 elevar som har fått hjelp dette året, må ein rekne det som eit vellykka tiltak.</p>
Nettundervisning	<p>Hausten 2016 blir det sett i gang nettundervisning for minoritetsspråklege elevar som treng særskilt norskopplæring. Her får dei opplæring i norsk tilpassa elevar med kort butid i Norge. Det er ikkje karakterar eller eksamen på kurset.</p>
Sommarskulen	<p>Sommarskulen blei arrangert for 9. gong dette året. I år blir sommarskulen arrangert i Bergen, Askøy, Stord og Knarvik, og det var 45 elevar som deltok. Undervisninga er i matematikk. Målgruppa er elevar som ikkje har bestått. P.g.a organiseringa er det berre elevar på yrkesfag som kan ta eksamen.</p> <p>På dei 9 åra har det vore 594 elevar som har delteke på sommarskulen. Det er 250 som har teke eksamen og det er 170 som har bestått.</p>

Konkrete tiltak i fag- og yrkesopplæringa	
Vekslingsmodellen	<p>Elevane startar læretida i løpet av første året i vidaregåande skule (Vg1), og tek teorien som modular i løpet av læretida. For skuleåret 2014/15 er dette eit prøveprosjekt i betong-/eller tømrarfaget for inntil 15 elevar og i helsearbeidar-faget eller barne- og ungdomsarbeiderfaget for inntil 22 elevar.</p> <p>Resultatet kan målast først når elevane har fullført opplæringa i 2017.</p>
Styrking av samarbeidet skule - arbeidsliv	<p>Det er oppretta eit opplæringskontor for tilrettelagt fagopplæring for heile Hordaland, Ok AMB. Opplæringskontoret skal vere med å formidle ungdomar som elles vil slite med å fullføre opplæringa på eige hand. Ok AMB er eigd av arbeidsmarknadsbedriftene i Hordaland. Hordaland fylkeskommune er deltakar i prosjektet på forvaltningsnivå og skal sikre at prosjektet heng saman med andre prosjekt.</p> <p>Prosjektet har som mål å utvikle, utvide og formalisere betre samarbeids-relasjonar mellom opplæring i skule og lokalt arbeidsliv, og slik skape nye og varige samarbeidsarenaer i Hordaland. Tiltaket har også som mål å hjelpe fleire ungdomar ut i lære, og til å fullføre opplæringstida gjennom felles rettleiingsinnsats frå dei ulike partane.</p>
Lærekandidatordninga	<p>Ein lærekandidat siktar mot arbeidsoppgåver innanfor ein avgrensa del av læreplanen. Variasjonane kan vere store frå kandidat til kandidat. Nokre kan nå alle måla i Vg3-læreplanen, medan andre kan ha ei måloppnåing på til dømes 50 %. Det er mogeleg å gjere om ein opplæringskontrakt til ein lærekontrakt og omvendt undervegs i læreløpet. .</p>
Praksisbrev	<p>Det er planar om setje i gang med praksisbrev med eit kompetansebevis som er mindre omfattande enn fag- eller sveinebrev. Dette er ei forsøksordning initiert av UDIR og er spesielt retta mot dei som ønskjer ei meir praktisk vidaregåande opplæring. Praksisbrev er ein grunnkompetanse, som kan byggast vidare til fag- eller sveinebrev.</p>
FYR- yrkesretting av fellesfaga	<p>FYR-prosjektet starta hausten 2011 og var i utgangspunktet eit sideprosjekt til Ny GIV. No er det eit eige prosjekt under UDIR fram til 2016. FYR-prosjektet skal sikre at elevar i yrkesfaglege utdanningsprogram får ei opplæring i fellesfaga matematikk, norsk, engelsk og naturfag, som blir opplevd som relevant for skulekvardagen, og er yrkesretta mot framtidig arbeidsliv. Gjennom UDIR er det tilsett 4 FYR-koordinatorar; ein i kvart av fellesfaga. Desse 4 koordinatorane skal vere med å bidra til ei god spreining i Hordaland.</p>
Konferansen "Rett kompetanse"	<p>Årleg konferanse blir arrangert i samarbeid med partane i arbeidslivet. Målet er å stimulere til vidare samarbeid mellom vidaregåande opplæring og arbeidslivet.</p> <p>Det er om lag 200 deltakarar kvart år på konferansen.</p>
Påbygg for elevar som er ferdig med læretida	<p>For å sikre at fleire vel fagbrev som utdanningsløp og minke talet på elevar som vel påbygg til generell studiekompetanse etter Vg2.</p>
Ressursteam for fagopplæring	<p>Samarbeid med Bergen Kommune for lærlingar som er tilsett i kommunen. Målet er å førebygge fråvær, tilrettelegging av opplæringa og auke gjennomføringa.</p> <p>Ressursteamet har vore eit forsøksprosjekt, og evaluering viser at fleire av målsettingane er oppnådd og at prosjektet kjem til å fortsetje neste år.</p>

Kvalifiseringsprogram	<p>«Kick off» på Stord og i Bergen for elevar som hadde søkt, men ikkje fått læreplass. Dei får opplæring i CV-skriving og førebuing til intervju. Arbeidslivets krav til kompetanse, endringsvilje og å ta ansvar for eiga utdanning og eige liv var og sentrale tema.</p> <p>170 ungdomar møtte til læreplasskurset i juni. Fleire opplæringskontor og lærebedrifter var til stades for å gi råd og ta i mot søknader. Det blei gjort fleire avtaler om intervju og vidare kontakt. Deltakarane er registrerte.</p> <p>Resultat er ikkje mogeleg å måle enda.</p>
Vegen vidare for å få læreplass	<p>11 elevar frå Sunnhordland og Bergensregionen blei inviterte med på ein Camp på Dale Oen Experience i Øygarden. Vegen til læreplass blei gjennomført på tre dagar. Målet var motivasjon og bevisstgjerung rundt personleg meistring og motivasjon – slik at dei sjølv skulle ta det avgjerande steget for å få seg ein læreplass. Kurset skulle også gi deltakarane auka kompetanse om det å søke læreplass, gi innsikt i kva bedriftene forventar og korleis ein møter desse krava.</p> <p>Dag 3 i kurset var lagt opp med «speed intervju». Alle som deltok på kurset fekk minimum møte to bedrifter innanfor eige fag.</p> <p>9 elevar fekk læreplass og 2 byrja på påbygg.</p>
3 månadars læreplasskurs	<p>Eit anna tilbod var eit 3 månaders læreplasskurs. Målet var å skaffe læreplass til kvalifiserte søkjarar som ikkje var formidla pr 15.08. Kurset skal kvalifisere ungdomar for å få læreplass, auke gjennomføringa og systematisere arbeidet med formidling.</p> <p>Senter for Sysselsetting A/S var leigd inn for å gjennomføre læreplasskurset. Manglande teori og komplettering av fag blei kjøpt gjennom A2G LINK. Sentrale tema i kurset var motivasjon og bevisstgjerung, arbeidslivskompetanse, arbeidspraksis og komplettering av fag.</p> <p>Status er at 8 av dei 17 deltakarane har fått læreplass. Dei andre er vidare i arbeidspraksis med sikte på læreplass. 1 av desse vil få seg læreplass etter praksisperioden.</p>
Vegen tilbake for dei som har slutta	
#GAME-PLAN	<p>#GAMEPLAN er eit gruppetilbod som blir drive av OT. Målsetjinga er å avklare ungdom som treng tett oppfølging og ikkje er klar for andre tilbod, og er ei prekvalifisering før avklaring og klargjerung. Tilbodet har vore i gang i 8 månader, og 26 ungdomar har delteke. Av desse har 17 gått vidare til andre tilbod som Hyssingen produksjonsskule og Ungdomsmottaket i NAV, fem har søkt om aktivitetar utanlands. To har gått vidare i eit behandlingssystem, og det er berre ein som ikkje har planar for vidare aktivitet eller skule.</p>
Hyssingen produksjons-skule	<p>Hyssingen produksjonsskule skal gi ungdom under 21 år motivasjon, mogelegheit og kompetanse til å gjennomføre ei vidaregåande utdanning eller klare seg på arbeids-marknaden. Hyssingen sine verkstader vil ha ein reell produksjon og levere varer og tenester til eksterne kundar.</p> <p>Det er etablert eit tverrfagleg ressursteam med representantar frå PPT (psykolog), OT, Fagopplæring og tilsette på Hyssingen. Talet på ungdom i Hyssingen har til no vore mellom 20 og 30.</p>

Ungdomsmottaket i Bergen	NAV sitt Ungdomsmottak i Bergen har vore eit samarbeid med OT i Ny GIV-satsinga sidan 2011. Satsinga skal sikre eit alternativt tilbod så tidleg som mogeleg og hindre tilleggsproblematikk. Ungdomsmottaket er eit arbeidsretta tiltak, og deltakarane må være avklart i forhold til helse, motivasjon og modenheit for å kunne stå i et arbeid/tiltak. Andre tiltak frå NAV er i hovudsak praksisplassar.
Aktiv ungdom	OT samarbeider med Regionalavdelinga i fylkeskommunen om tilbodet Erasmus+ og Aktiv Ungdom. Sidan oktober 2014 er det sendt 15 ungdomar til utlandet gjennom Aktiv ungdom. Ein av medarbeidarane i OT er fast kontaktperson mot deltakarane, og OT følgjer opp undervegs og i etterkant av opphaldet.
Korte kompetanse-givande kurs	Korte kompetanse-givande kurs er enkeltkurs for dei som kan få praksisplass eller arbeid i samarbeid med OT, bedrift og eventuelt NAV, og der kurset er ein inngangsbillett til plassen. Kursa er finansiert av fråfallsmidlar frå fylkeskommunen. Talet på kursa varierer årleg mellom 5 og 10.
Truckførar-kurs på Hjeltnes vgs	Tilbod over to veker 4 gonger pr år. Det er plass til 8 ungdomar på kvart kurs. Målet er å gjere ungdomane kvalifisert for arbeid innan bedrifter som krev truckførarsertifikat. Her bur dei på skulen sitt internat under opphaldet. Kurset blir finansiert av fråfallsmidlar frå fylkeskommunen.
Avklarings-samtaler for skule-sluttarar	Formålet med samtalen er å legge til rette for ei tidlegare og meir forpliktande oppfølging av ungdomar som kan falle ut av opplæring og arbeid. Samtalen skal motivere og realitetsorientere dei, og OT skal gi rettleiing og informasjon om dei mogelegheitene som finst. Det skal lagast ein oppfølgingsplan. OT skal følgje ungdomane opp vidare. Tal på avklaringsamtaler for skuleåret 2014/15 var 497 (tal pr. 15.06.15)
Studieverkstad Årstad vidaregåande skole	OT har inngått ein avtale med Årstad vidaregåande skole om å ta inn OT-ungdom i studieverkstad. Ut frå behov skjer det eit kontinuerleg inntak gjennom skuleåret. Plass på studieverkstaden kan kombinerast med andre tilbod, til dømes praksisplass. Opplegget viser gode resultat og styrker OT-ungdomane.

Statistisk oppfølging

Eitt av forskingsresultata etter Ny GIV var at fylkeskommunane hadde for lite kjennskap til å bruke statistisk metode for å kartlegge og jobbe systematisk med elevane sitt læringsmiljø og utvikling.

PULS	<p>Hordaland fylkeskommune har kjøpt inn PULS til alle skulane. Puls er eit analyseverktøy som set saman ulike tabellar mellom anna i elevundersøkinga. I PULS har og skulane mogelegheit til å halde seg oppdatert om sluttarar og karakterutvikling slik at dei har mogelegheit til å jobbe meir systematisk med utviklingsarbeid og elevane si utvikling.</p> <p>I mai 2015 blei det arrangert eit to-dagars kurs i bruken av PULS for skuleleiarar. Det var 51 deltakarar fordelt på 42 skular.</p> <p>Fagopplæringskontoret har også teke i bruk PULS, i første omgang til lærlingundersøkinga og lærebedriftundersøkinga. Opplæringskontora vil også etter kvart bruke dette verktøyet. Desse vil bli kursa i programmet i september 2016.</p>
------	--

Hordaland fylkeskommune har ansvar for å utvikle hordalandssamfunnet. Vi gir vidaregåande opplæring, tannhelsetenester og kollektivtransport til innbyggjarane i fylket. Vi har ansvar for vegsamband og legg til rette for verdiskaping, næringsutvikling, fritidsopplevingar og kultur.

Som del av eit nasjonalt og globalt samfunn har vi ansvar for å ta vare på fortida, notida og framtida i Hordaland. Fylkestinget er øvste politiske organ i fylkeskommunen.

Agnes Mowinckels gate 5
Postboks 7900
5020 Bergen

Telefon: 55 23 90 00
E-post: hfk@hfk.no

www.hordaland.no

Oktober 2015. Opplæringsavdelinga.